

ALLU

Inuusuttunut atugarliortunut najugaqarfissatut neqeroorummik naliliineq

Karen Margrethe Dahl

Rapport

ALLU

INUUSUTTUNUT ATUGARLIORTUNUT
NAJUGAQARFISSATUT NEQEROORUMMIK NALILIINEQ

Karen Margrethe Dahl

*ALLU – INUUSUTTUNUT ATUGARLIORTUNUT
NAJUGAQARFISSATUT NEQEROORUMMIK NALILIINEQ*

© VIVE og forfatterne, 2017

ISBN: 978-87-7119-455-5

e-ISBN: 978-87-7119-456-2

Ilusilersuisoq: Hedda Bank

Ilusilersuisoq: Colourbox

Naqiterisoq: Rosendahls a/s

Projekt: 100132

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVE blev etableret den 1. juli 2017 efter en fusion mellem KORA og SFI. Centeret er en uafhængig statslig institution, som skal levere viden, der bidrager til at udvikle velfærdssamfundet og den offentlige sektor. VIVE beskæftiger sig med de samme emneområder og typer af opgaver som de to hidtidige organisationer.

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

SIULEQUT

Allu, nalunaarusiami matumani naliliiffigineqartoq, 2014-imi upernaakkut pilersinneqarpoq, tassaalluni inuusuttuaqqanut atugarliortunut 12-18-inik ukiulinnut, inooqataanikkut pissutsit suliarineqarnissaannut ineqarfissatut, neqeroorut, Sullissivik Mælkebøtten-ip Nuummiittup ataaniittoq. Allu inuusuttunut arfinilinnut inissaqartitsivoq, taakku amerlanersaat Kommuneqarfik Sermersuumit inissinneqarsimapput, aammali inuusuttut nunatsinni kommunenit allaneersut inissinneqarsinnaallutik.

SFI-p – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd-ip - Allu naliliiffigisimavaa. Naliliineq 2016-imi aprilimi aallartisarneqarpoq 2016-illu naalernerani inaarsarneqarluni. Naliliinermi siunertaavoq Allumi pis-sutsit allaaserinissaat, inuusuttullu tassani najugaqarnerisa taakkununga qanoq sunniuteqarnerata naliliiffiginissaa.

Inuusuttut, ilaqquttat Allumilu sulisut aammalu Kommuneqarfik Sermersuumi sullissisut misissuinermi peqataasimanerinit qutsavigaavut. Immikkoortortami aqutsisoq Stine Mogensen suleqatigiilluarsimanermit immikkut qutsavigaarput.

Naliinermik suliaqartuuvoq ilisimatoq ph.d. Karen Margrethe Dahl. Mag.art. Else Christensen, siornatigut SFI-mi ilisimatuutut sulisimasoq, suliamik kukkundersuisuulluni. Nalunaarusiaq Sullissivik Mælkebøtten-imit suliakkiissutigineqarpoq aningaasalersorneqarlunilu.

Agi Csonka
Augusti, 2017

Imai

EQIKKAGAQ	5
1 AALLAQQAASIUT	13
1.1 Kalaallit nunaanni meeqqat inuusuttullu angerlarsimaffiup avataanut inissineqarsimasut	13
1.2 Nalilersuinerup aaqqissuussaana	14
2 MISISSUINERMI PAASISSUTISSAT ATORNEQARTUT PERIUTSILLU	15
2.2 Nakkutiginnilluni misissuinerit	18
2.3 Katsorsaanissamat pilersaarutit aammalu immersugassat sdq-t	18
2.4 Kinaassutsimik illersuineq	19
3 ALLUMI SINAACKUTIT PERIUTSILLU	21
3.1 Illu tassanilu ulluinnarneq inuuneq	21
3.2 Perorsaanikkut periutsit	22
3.3 Pissaanermik atuisarneq	24
3.4 Sulisut ilinniarsimanagerat misilittagaallu	24
3.5 Kommunemik suleqateqarneq	25
4 ALLUMI INUUSUTTUT	27
4.1 Inuusuttut tunuliaqutaat	27
4.2 Inuusuttut ineriartornerat	28
4.3 Inuusuttut pingasut pitsaasumik siuariartortut	28
4.4 Inuusuttut assortuuttunik isumallit pingasut	31
4.5 Oqalunneq imaluunniit iliuuseqarneq	39
4.6 Inuusuttut pissusilersornernikkut ajornaartorsiutaat, sdq atorlugu misissuineq	39
4.7 Paasisanik eqikkaaneq	42
5 ALLUP SULINERA PILLUGU SULISUT MISIGISAAT	45
5.1 Akuersarneq, tatiginnineq allanngujuissuserlu	45
5.2 Allanut attaveqarsinnaalernissamik pilersitsineq imminullu suliarineq	46
5.3 Pissaanermik atuisarneq	49
5.4 Ataatsimoorneq imaluunniit inuit ataasiakkaarlugit isiginnineq	49
5.5 Kalaallit danskillu oqaasiinik atuineq	50
5.6 Sulinermit atugassarititat, ilinniaqqittarneq siunersuisarnerlu	50
5.7 Eqikkaaneq	51
ATUAKKAT TUNNGARINEQARTUT	53

EQIKKAGAQ

Allu tassaavoq kalaallinut inuusuttunut 12-18-inik ukiulinnut, angajoqqaaminnit qimagullutik najugaqarfissaattut neqeroorut. Ineqarfissatut neqeroorut 2014-imili piuvoq, Sullissivik Mælkebøtten-imut, Nuummiit-tumut, ilaalluni.

Allup pilersinneqarnerani siunertaavoq inuusuttut ilaqutariinni ajornartsorsiuutilinni peroriartortut aamma/imaluunniit eqqarsartaatsikkut inooqataanikkullu ajornartsorsortut (katsorsartinnisamik pisariaqartitsinngitsut) ilaqutariit angerlarsimaffiannut assingusumi ulluinnarni aaqqissuussaasumik aammalu perorsaasunik attaveqartillugit inuuneqartinnissaat, ilutigisaanik ilaqtaminnut allanulluunniit attaaviinut nukissalinnut attaveqaannarnissaannut periarfissillugit. Anguniagaavoq inuusuttut imminnut isumagilersinnaatinnerulernissaat, (tassa namminneq inuunermi aammalu suliffeqarnikkut) taamaalillutik assersuutigalugu imigassamik ikiaroorartumillu pinngitsuusinnaalernissaat kiisalu pinerlunniartalernissaat pitsaaliorniarlugit.

Naliliinerup siunertaa kiisalu periutsit atorineqartut

Naliliinerup siunertaraa inuusuttut arfineq-marluk naliliinerup nalaani qaammatini arfineq-pingasuni Allumi najugaqarsimasut Allumut nuun-nerminnginnaanniit naliliinerup naanissaanut qanoq siuariartorsimatigi-nerannik takussutissinissaq. Tamatumunnga uiggiullugu naliliinerup aamma oqallisigineqarpoq inuusuttut atugarissaarnerinut siuariartornerinullu Allup atugassarititai perorsaanelalu inuusuttunut qanoq ikorfartuutaatiginersut.

Naliliinerup Allumi marloriarluni tikeraarni paasissutissat pissarsiarineqartut – 2016-imi aprili aammalu novembarimi – pingaarnertut tun-ngavineqarput. Tikeraarni taakkunani marlunni SFI'p sulisui ullut ilivitsut ullullu affai ullukut taamatuttaaq unnukut arlaleriarlutik Allumiittarsimapput. Taakku saniatigut tikeraarnerit akornini Allumi aqutsisoq SFI-mut Københavnimiittumut tikeraarsimavoq tikeraarnerinilu inuusuttut siuariartornermikkut killiffii oqaluttuarisimallugu. Taamaalilluni paasissutissat makkuninnga imaqarput:

- katillugit inuusuttut arfineq-marluk tunuliaqutaat, ajornartsorsiuutaat aammalu 2016-imi aprili tikeraarnissaq siulleq sioqqullugu aammalu piffissami nalilliffiusumi siuariartorsimaneri pillugit paasissutissat
- inuusuttunik, sulisunik, inuusuttut ilaqutaannik aammalu inuusuttumik kommunimi sullissisumik ataatsimik apersuinerit
- sulisut inuusuttullu imminnut sunniivigeqatigiinnerinik kiisalu i-nuusuttut ataasiakkaat Allumi pissusilersornerinik najuulluni misissuineq
- allattukkatigut atorussat soorlu katsorsaanissamut pilersaarutit aammalu immersugassat SDQ-t atorlugit inuusuttut atugarissaarnerannik misissuinerit.

Paasissutissat pissarsiarineqartut naliliinerup nalaani inuusuttut Allumi najugaqarsimasut ataasiakkaarlugit misissuiffigeqqissaarnissaannut atorineqarput, taavalu aamma inuusuttut taakku siuariartornissaannut Allu qanoq ikorfartuisimanersoq nalilersorneqarluni. Paasissutissat tunngavineqartut ikinnerat pissutigalugu, misissuiffigeqqissaarnermi paasisat tamanut atuuttut inerniliukkuminaapput. Taamaakkaluatorli neriuutigineqarpoq naliliineq isumassarsianik pinngorarfittut iluaqutaasinnaassasoq aammalu Allup sullissiviillu tassunga assingusut ulluinnarni inuunermik allaanerusumik isiginnitaaseqalernissamut aaqqissuussinissamullu isumassarsiorfigisinnaassagat.

Allup sinaakkutai perorsaanermilu isummat aallaavigineqartut

Allu illoqarfiup Nuup immikkoortortaasa ilaanni illumi marloqiusami allangortiterneqarsimasumiippoq, ilaqutariippalaartumik paaqqinnittarfippalaanngitsumillu isikkoqarnissaa siunertaralugu pilersinneqarsimalluni. Sullissivik taanna ilaqutariinni paaqqutarinnittartuni inissiinermut taarsiullugu inuussutissarsiutigalugu sulisunik sulisoqarpoq, ulluinnarnilu inuuneq assigiiartumik inuuffittut ippoq, soorlu aamma ilaqutariinni inuusuttuaqqat inuuffiini amerlanerni inuuneq taamaattartoq. Inuusuttut atuarfimminnik imaluunniit ilinniarnerminnut atatillugu suliffinnik sungiusarfimminnik, piffissanik neriffinnik paarsinissaat illumilu suliassanut peqatanissaat aammalu illumi malittarisassanik, soorlu innartarfinnik aalajangersimasunik, malinninnissaat naatsorsuutigineqarpoq, kisiannili aamma ulluinnarni inuunerminnik namminneq aaqqissuussinissaminut kiffaanngissuseqartitaapput. Pissaanermik atuisarnerup minnerpaaaffimminiitinneqarnissaa anguniarneqarpoq, tassa imaappoq inuusuttuaqat immiut ajoqusernissaminut allanullu ajoqusiinissamut navianartorsiunngippat sulisut pissaanermik atuisanngillat.

Inuusuttut ilaqutariinni ajornartorsiortuninngaanneersut imaluunniit eqqarsartaatsikkut inooqataanikkullu annikinnerusumik ajornartorsiutillit, 12-15-inik ukiullit, Allumut inissinneqarsinnaapput, 18-inillu ukioqalernissamik tungaannut – tassa isumagineqarnerat kommunimit sivitsorneqanngippat – tassani najugaqarsinnaallutik. Amerlanerit Allumut nuukkaangamik suna ajornartorsiutigineeraat misissorneqareersimasarpoq, aammali inuusuttut Allumut pereernerisa kingorna Allup nammineq misissortarpei. Amerlasuutigut inuusuttut Allumut nuunnginnerminni ataasiarlutik marloriarlutilluunniit Allumut tikeraartarput.

Kalaallit Nunaanni sullissivinnut Allutut ittunut naleqqiulluni Allu aalajaatsunik allanullu naleqqiullutik ilinniagarissaarnerusunik sulisoqarpoq. Taamaalillutik aalajangersimasumik sulisut affaat perorsaasutut imaluunniit ilinniartitsisutut ilinniarsimasuupput imaluunniit taakku arlaannut ilinniakkamik aallartitsisimallutik. Sulisut amerlanersaat i-nuusuttuupput, taamaattumillu amerlanersaat Allumi sulileraangamik sullitanut tulluartunik misilittagakittarlutik. Inuusuttut pissusilersornerinut tunuliaqutaasinnaasunik ilisimasaqarnerulernissamik ataasiakkaat ujartuipput, sulisullu perorsaasutut ilinniarsimasut ilinniaqqinnissamut Sullissivik Mælkebøtten-ip neqeroortugisartagai perorsaasutut tunngaviumik ilinniarnerminni ilikkakamissut iinnartut oqaatigaat, taamaattumillu pikkorisagaqataagaluaamik ilinniakkaminniit ilisimasaat annertunerulertaralik. Misigisimappullu misilittagaqarnerpaat misilittakkaminnik ilisimasaminnillu misilittagakinernut ingerla-teqqiisarneq pikkoriffigaat, taamaalillutik ataatsimoorlutik suliassanik kivitseqatigiissinnaalerlutik. Sulisut arlallit erseqqissarpaat ilinniarfinni pisortatigoortumik ilikkagassatut piumasaqaatit saniatigut aamma kalaallit oqaasiinik piginnaaneqarneq, inuusaatsimik paasinnineq aammalu pinngortitamiinissamut piginnaaneqarneq, inuusuttunik sullissisinnaanermut iluaqutasartut.

Sulisut ataatsimiinngikkaangata imaluunniit immikkut illuinnar-tunik pisoqanngikkaangat sulisut marlukkaarlutik sulisarput. Ullup unnuallu ingerlanerani ileqquuvoq ulloq unnuarluk kaajallallugu sulisup ataatsip sulisarnera taavalu sulisut pingasut nalunaaquttap akunnerini sisamani aqqanilinniluunniit sulisarlutik. Perorsaanikkut inuusuttunik akuersaartumik periuseqarlutik sulisut sulipput taamaalillutik inuusuttut tatiginnilersinniarlugit aammalu sulisunut attaveqalersinniarlugit, taamaaliornikkut inuusuttut piginnaanertigut inuttullu siuariartornissaannut ikorfartorneqarsinnaalerniassammata. Katsorsaanissamut pilersaarutit atorlugit inuusuttut ataasiakkaat siuariartornissaannut ikorfartorneqartarput, i-nuusuttut tamarmik ataasiakkaarlutik pilersaarummi anguniagalersuunneqartarput anguniakkallu aamma taakku immikkuualuttunngorlugit aala-jangersorneqartarlutik. Illup ingerlanneqarneranik aqutsineq

aammalu inuusuttut ataasiakkaat siuariartorneri sapaatip akunnikkaartumik sulisut ataatsimiinnerini eqqartorneqartarput. Sulisut akulikitsumik ataatsimoor-tillugit siunersioqatigineqartarput aammalu Sullissivik Mælkebøtten-imi ilinniartitseqqinnernut sivikinnerusunut peqataasarlutik.

Ataatsimut isigalugu sulisoqatigiit suliainnut inuusuttuaqqallu ataasiakkaat qanoq ingerlanerint soqutiginnillutik sulipput. Sulisut i-nuusuttut inuunerint akulerunnissartik qunugerpasinngilaat, arlallillu oqarput inuusuttut nikeriartarnerinik misigisaqartarnertik sulinissaminnut suli kajumilersitsinerusartoq. Paarlattuanik isumaqatigiinngittuaannartunik, sullitat sullinneqarnissamik itigartitsisarnerinik aammalu nikeriartoqannginneranik misigisimasarneq suliuarnissamut kajumissuseerutitsisinnaasartoq oqaatigineqarluni.

Inuusuttut siuariartortut aammalu inuusuttut as-sortuuttunik isumallit

Piffissami naliliiffiusumi inuusuttut 12-18-inik ukiullit arfineq-marluk Allumi najugaqarput. Taakkunannga pingasut nivarsiaraapput, sisamat nukappiaraallutik.

Inuusuttut amerlanersaat Allumiipput angajoqqaamik taakkuninnga isu-maginninnissartik artormassuk, immaqa eqqartartaatsikkut timikkullu napparsimanermik, atonerluisuunermik kingunerisaanik imaluunniit toqusoqarsimaneq pissutaalluni. Inuusuttut ataasiakkaat atonerlugaa-simapput, taavalu marluk inissinneqarnissartik sioqqullugu atuan-ngitsuukulasimallutik. Inuusuttunit taakkunannga pingasut Allumut pinnginnerminni paaqqinnittarfinni allani aamma/imaluunniit ilaqutari-inni paaqqutarinnittartuni najugaqartarsimapput, ataaseq aatakkumini aanakkumini peroriartorsimavoq, kingulliit pingasut angajoqqaamini najugaqarlutik toqqaannartumik inissinneqarsimapput (taakkunannga ataaseq pinasuartumik ataasiarluni inissinneqarsimavoq).

Allumi ingerlanerannut naleqqussarnerannullu tunngatillugu i-nuusuttut marlunnut avinneqarsinnaapput: Inuusuttut pitsaasumik siuari-artortut taavalu Inuusuttut assortuuttunik isumallit. Taama taaguusersorneqar-put inuusuttut pineqartut, aammali inuusuttunut taama inissisimasunut allanut taamatut ingerlanerat atuuttarluni, tassami inuusuttut ataasiakkaat inissinneqarsimanermik nalaanni nikaqattaartumik ingerlasarmata ilaan-nikkut pitsaasumik siuariartortarlutik ilaannikkullu isummat assortuuttut marluk akomanni allanngoaqattaartarlutik.

Inuusuttut pitsaasumik siuariartortut Allumi sinaakkutit toqqissisimanartut iluarerpassippaat, tassa ilalaarneq, akuersaartumik pissuseqarneq, ulluin-naat aqqissuussat aammalu inuiaqatigiinnut avatangiisinut ammasuuneq. Peroriartornerminni sumiginnagaaneq allanngornerpassuillu misi-gisimavaat taamaattumillu aamma inersimasunik upperinninnissartik tatiginninnissartillu amigaatigisarlugu. Imminut naleqartinneq imminullu tatigineq appassissoq, pisariqartitat pinissaannut kinguartitsigallarsin-naannginneq kiisalu piffissami qanittumik ungasinnerusumilu angusaqarniarnissamik ajornakusoortitsineq aammalu namminneq inissisimaffimmik pitsanngorsaaniarluni suliaqarnissamik ajornakusoortitsineq. I-nuusuttulli namminneq oqarneri, katsorsartinnissaannut pilersaarutit aammalu sulisunik ilaqtanillu apersuinerit malillugit Allumiinnertik pitsaasumik siuariartuutigisimavaat. Sulisunut ammariartuinnarsimapput. Atuarnerminnut akisussaassuseqarput ilinniarnerminnullu atatillugu suliffinni sungiusarfimminni sulisitsisut nammineerlutik attavigisinnaalerlugit. Taavalu aamma siunissamut soqutiginnikkiartuinnarput, ajornakusoorti-tamik sularinissaannut suleqataasarlutik taavalu unammilligassanut Allup misigititagaanut akuersaarnerulerlutik, soorlu ullut arlallit nunami pisun-nerit imaluunniit qaqqasiornertit. Siuariartorneq assigiiartumik ingerlaju-aannanngilaq, tassami piffissap ilaani ajornartusiorfimminni tunniutiin-narsinnaasarpur, ataatsimulli isigalugu Allumiinnerminni pitsaasumik siuariartortut. Aammali immersugassat SDQ-t atorlugit inuusuttut

atugarissaarnerannik misissuinerit aammalu ilaqqat sulisullu oqaaseqaataannit erserpoq, inuusuttut inooqataanikkut sulii ajornartorsiuteqartut, matumani assigiimmik pineqarlutik ukiumikkut ilutigisaminnut inersimasunullu attaveqarnerat.

Inuusuttut pitsaasumik siuariartortut inuusuttunut assortuuttunik isumaqarnerusunut naleqqiullutik, Allu angerlarsimaffimittut akuersaarnerusarpaat. Taama akuersaarnertik sulisunik ungakkiussaqaalermikkut takutittarpaat, taavalu aamma inuusuttunut assortuuttunik isumaqartartunut naleqqiullutik, Allumiit anillutik angerlarsimaffiminnut nooqqinnissartik imaluunniit inissiisarfinnut allanut nuunnissartik periarfissatut isigisarnagu. Taamaalillutik inuusuttut taakku qularutiginnagu misigisarput Allumi najugaqartuaannassallutik, tamatumunnga peqqutaasarlutik angajoqqaamik inissisimanermikkut pitsaanerumik ingerlalnissaat ilimagisannginnamikku, aammalu inuusuttut marluk isumaginninnikkut sivitsuivigineqarnissaat ilimagineqarmat, taamaalillugit 18-nik ukioqaler-nissamik tungaanut Allumiinnaassallutik. Taakku saniatigut aamma inuusuttut Allumiinnerminnik sungiussisarnerinut peqqutaasutut ilimagineqarpoq Allumut nuunnginnerminni paaqqinnittarfimmiinnermik sun-giussereersimasarnerat.

Nakkutigalugit misissuinerit, immersugassat SDQ-t atorlugit inuusuttut atugarissaarnerannik misissuinerit aammalu namminneq sulisullu oqarneri malillugit inuusuttut assortuuttunik isumallit atugarissaannginnerupput aammalu Allup sungiunniarnissaa ajornakusoortinnerulaarlugu. Inissinneqarsinnaasutut naliliinermi ilimagineqarsimasumiit perorsaanikkut pimoorussinerulluni suliniuteqarnissaq pisariaqartoq aammalu allannguinissamat nammineerluni kajumilernissaq ajornakusoortinneqarnerusoq paasinarsisimavoq. Taakku Allumi angerlassimasutut misiginnginnerup-put, inersimasunik tatiginninnginnerullutik aammalu inersimasut aqutsi-suunerat imaluunniit inissinneqarnertik akueriuminaatsinnerorpasillugu. Ajornartorsiutinut takussutissaasarput soorlu inuusuttoq unnuannakkut aneertarpoq ikiarooriartarluni, Allumi sulisunik isumaqatigiissuteqaqqaarnani ilaqqatani ilisarimasani unnuisarneq, ilaallu aamma piumasaqarfigineqaraangamik ullorpaalunni imaluunniit sapaatip akunnerpaaluni sulisunik oqaloqateqarusuttarnatik sakkortuumillu qisuariar-tarlutik. Ataatsip atuarfimmi atuarneq amigaatilimmik ingerlaffigisimavaa, sinneri marluk nalinginnasumik imaluunniit nalinginnaasoq qaangilaarlugu atuarfimmi ingerlasut.

Inuusuttut taakku assortuuttunik isumaqarneq misigisarpaat aammalu inissinneqarnertik kanngusuutigisarlugu taavalu angerlaqqinnissaminnik ilaqutariillu kattuteqqinnissaannik neriuuteqarnertik attannerusarlugu. Assortuuttunik isumaqarnermik misigineq aamma taakku angajoqqaavinut atuuttarpoq, taakku aappaatigut inissiisimaneq qitornaminnut imminnullu iluaqutaasussatut isigisarpaat aappaatigulli sinnattoqartarlutik qitornatik angerlaqqissasut ilaqutariittullu kattuteqqissallutik. Sinnattoq taanna oqaatigigaangamikkut inuusuttut nikeriaqqinnissaannut taamaaliornerat noqitseqaasarpoq, taamaalillutillu Allumiinnerminnik akuersinissaat ajornakusoortinnerulersarluni.

Pisut piffissallu ilaanni sulisut takusarpaat "inuusuttut assortuut-tunik isumallit" naleqqussarsinnaasartut ammarsinnaasarlutillu. Taama pisoqartarpoq soorlu Nuuk qimallugu allamat nikinnerni, imaluunniit taama pisoqartarpoq inuusuttoq attavigisartakkanilu isumaqatigiikkun-naaraangamik taamalu pisoqarnerata nalaani Allu atorfissaqartinnerulertaramikku. Amerlanertigulli inissinneqarsimanermut assortuuttunik isumaqarneq, nammineq aalajangiisoorusunneq, oqimaatsunik misigisaqarnerup misigissutsillu ajornakusoortut isummerfiginissaanut annilaanganeq, angerlarnissamat ilaqqat ilaannit inanneqarneq aammalu Nuummi unnuakkut inooqataarusunneq, ima sakkortutigisinnaasarput allaat Allup neqeroorutai oqamaatsut inuusuttup atorumanagit toqqarsinnaasarlugu. Inuusuttut

assortuuttunik isumallit ulluinnarni inuunermi initoorujus-suupput aammalu ajornerusumik pisoqannginniassamat pinasuartumik aaqqiinartarnermut sulisut nukippassuarnik atuisariaqartarlutik.

Sulisut misigipput inuusuttunik taakkuninnga sullissinissaminnut piginnaaneqarlutik, aammali taakkununnga atassuteqarnermik nukittorsarnissannut inuusuttullu imminerminnut suliarinissaannik ikiuinissamat atugassarititaasunik iliuuseqarnissamullu periarfissanik ujartuullutik. Pisunili arlalinni naggataatigut inuusuttoq Allumit nuuttarpoq – nammineq iliuuseqarnermigut imaluunniit Allup iliuuseqarneratigut efterskolemi atualertarluni imaluunniit Allup kommunellu suliniuteqarnerisigut allamut inissinneqartarlutik.

Allanut attaveqalernissamat imminullu suliarinissamat periarfissat

"Inuusuttut siuariartortut" "inuusuttunut assortuuttunik isumalinnut" naleqqiullutik Allumi najugaqarnissartik kissaatiginerusarpaat, taassumali saniatigut ullut ingerlanerini sorlernut–siuariartortunut imaluunniit as-sortuuttunik isumalinnut– inissikkumaarnersut oqaatigiuminaattarpoq. Inuusuttut aallaqqaammut naleqqussarsimasutut pissuseqarsinnaapput kingusinnerusukkulli sakkortuumik akuersaanngitsumillu qisuariartaler-sinnaallutik, allalli aamma tatiginnissuseqaratik akerliullutillu aallartittut kingusinnerusukkut ammarsinnaasarlutik. Inuusuttut amerlanerit pit-saasumik siuariartornissamat periarfissaqartarput aammattaarli allat as-sortuuttunik isumaqalernissaat ilimanarsinnaasarluni. Taamaalilluni qulakkeerlugu oqaatigineqarsinnaasanngilaq "assortuuttunik isumallit" inissinnerlugaasimanersut, pitsaannerusumik misissuiffigineqarsimagunik allamut inissinneqarnissaat tulluarnerusimassagualarluni.

Imaanngilaq "inuusuttut assortuuttunik isumallit" "inuusuttunut siuariartortunut" naleqqiullutik allaanerusumik perorsaariaaseqarluni sul-litassaasut, immaqali sunniiniutit taakkuusut sakkortusilaaginnarlugit atornissaannut periarissaqarfigineqartariaqarlutik – pingaartumik inissin-neqarnerisa aallaqqaataani allanut attaveqalersinniarlugit sakkortusisamik iliuuseqarfiginissaannut, taamaaliortoqartassallunilu pisariaqartitsineq takkukkaangat. Sulisut oqarnerat malillugut inuusuttoq ataaseq ataatsimik sulisulerlugu sulinerunissaq pisariaqarsinnaavoq taavalu ulloq unnuarlu kiisalu ulloq ilivitoq sulisamerit allanngortillugit. Inuusuttup sulisumik ataatsimik sulisoqartarnera suliffimmiinnerillu sivilinerit illup avataanut angalaarnissamat sivilunerusumillu sammisaqarnissamat periarfissiisar-put, aamma tamanna "inuusuttunut siuariartortunut" iluaqutaasutut isigi-neqarpoq, tassami isumaqatigiinnginnernik aaqqiisarnerup siusinnerusukkullu misigisanik ullumikkullu ajornartorsiutinik suliarinninerit attannissaanut periarfissiisarami. Naliliinermut matumunnga atatillugu kingullermik Allumi tikeraarnermi inuusutup ataatsip sulisumik ataatsimik sulisoqartarnera, suliffissatut pilersaarummi eqqunneqarsimavoq, tamannalu inuusuttunit pitsaasutut isigineqarpoq.

Inuusuttup ataatsip sulisumit ataatsimit sullinneqarnissaanut pe-riarfissanik pitsanngorsaaneq, ilaqutariinnut paaqqutarinnittartunut taarsiisutut Allup imminut isigineranut tulluurtuuvuq, taamaliortarnerlu imminut attaveqatigiilernissamat periarfissaalluortarnera Danmark-imi erseqqissarneqartarpoq. Kisiannili aamma sulisunik nikerartoqartillugu inuusuttut qajannarnerulersissinnaasarpai aammalu sulisunik inuttut akisussaaffilineq sulisumut oqimaassinnaasarluni, pissutigalugu sulisup angerlaraqangi suliami ipernissaat ajornakusoortilersinnaasarmagu. Taamaattumik sulisup ataatsip inuusuttumik ataatsimik sullissinnaanera inuusuttut atugarissaarnissaannut siuariartornissaannullu sulisut tamarmik akisussaanerisa tunulluinneranik kinguneqartariaqanngilaq, taamaattumik inuusuttut pissusilersornerat sapaatip akunnikkaartumik ataatsimiittarnertigut, inuusuttut

katsorsarneqarnissaannut pilersaarutit ataavartumik suliarinerisigut aammalu inuusuttut pissusilersornerinik ataatsimoorussamik paasinnittaaseqarnikkut tamanna pilersinneqartarpoq nutarterneqartuar-tarlunilu, taavalu aamma sulinermi sulisut namminneq periutsit atugaat siunersioqatigiinertigut ataavartumillu ilinniaqqinnertigut pilersinneqar-tarluni, taakkulu attanneqarnissaat isumagineqartarluni.

Pissaanermik atuinissamut periarfissaq

Inuusuttut naapinnerini sulisut amerlanersaat annerusumik minnerusu-milluunniit soriarsinnaangitsutut misigisarput, tassami assersuutigalugu imminnut ajoqusernissaat, soorlu hash-imik pujortarneq atuangitsoor-tarneq, pinngitsoortinniarlugu ikiuinissamut sulisut neqeroorutaat i-nuusuttunit malikkumaneqartanngimmata. Taamaattumik pissaanermik atuisarneq pillugu inatsisip akimmisaarnannginnerunissaa ujar torpaat, taamaalillutik inuusuttut imminnut ajoquserniartut illersorsinnaaneruniassagamikkit aammalu isumaqatigiinngissutinik aaqqiinarneq aalajangiusimaqarsinnaaniassammat. Sulisut oqarneri naapertorlugit, iliuuseriniakkat aalajangiusimaneqanngikkaangata aammalu Allup malittarisassaasa sammisaqaqataanissamullut piumasaqaatit malinneqarnissaat piumasarineqanngippat, tamanna inuusuttut soqutigittaannertut isumassuinnginnertullu paasisarpaat.

Pissaanermilli atuinissamut periarfissat amerlanerulerpata pissaa-nermik atornerluinnginnissamut sulisut annertuumik akisussaaffiler-neqassapput, aammalu pissaanermik atuinerup illersuinertut isumassui-nertullu paasineqarnissaanik sulisut inuusuttunut upperilersitsiniarnissaat pisariaqassalluni. Taama pisoqanngippat pissaanermik atuneq pillugu inatsisinik unioqqutitsinertut naqisimanninnertullu inuusuttut misigisin-naavaat aammalu inuusuttup sulisullu akunnerminni attaveqarnerannik ajoqusiinnaalluni. Taamaattumik pissaanermik atuinissamut periarfis-saqarnerulissappat, sulisut pissaanermik atuisarnerup qanoq ingerlannis-saanut pikkorissartariaqalersinnaapput.

Pinngortitami misigisaqartitsineq perorsaanermi atornerqarpoq

Inuusuttut nunani killerni najugallit, Allutut ittumi ineqartut, misigissut-siminnik ammaanissaannut peroriartorminnilu misigisaminnik sak-kortuunik suliarinninnissaannut ikiorniarlugit, tarnip pissusaanik ilisi-masalimmit sullinneqarnissaanik neqeroorfigineqartarput. Sullissivik Mælkebøtten-imi tarnip pissusaanik ilisimasalik danskesut oqaluppoq, taannalu oqalutsilerlutik inuusuttut atorsinnaavaat, tassa sulisut nali-liippata oqalutsi atorfissaqartinneqartoq imaluunniit oqalutseqarnissaq inuusuttup nammineq kissaatigippagu. Kisiannili inuusuttut periarfissa-mik tamatuminnga atuisarnerat akuttugisassaavoq, tamanna oqaatsit assigiinnginnerujussuannik peqquteqartutut sulisut nassuiarpaat aammali kalaallit inuusaasiannit sunnerneqarsimaneq pissutaasinnaasoq, tassami iliuuseqarneq timilu atorlugu misilittagaqarneq atornerqarnerupput, pis-unik kingumut eqqarsaatiginninneq tigussaangitsunillu eqqartuineq atornerqarpallaarani.

Oqaluinnarluni eqqarsartaatsimik inooqataanermillu katsorsaa-nermut taarsiullugu pinngortitamik atuinerulluni eqqarsartaatsip inooqataanerullu suliniarfiginissaa sulisut ilarpaaluisa siunnersuutigaat. Sulisut misigisarpaat inuusuttut kisimiillutik pinngortitami sivikitsumik pisuttuarnermikkut, umiatsiarnermikkut imaluunniit pinngortitami kisi-miinnermikkut, sulisunut attaveqarnerminnik attassisinnaanerulersartut, inuusuttut akunnerminni ataatsimoornermik pilersitsisinnaanerulersarlu-tik kiisalu eqqarsaarsinnaaneremikkut tiguartissinnaanerulerlutik, timip pisariaqartitai misigissutsillu malugisinnaanerulertarlugit. Inuusuttut amerlasooriaqalutik sapersinneqarnermik sungiussimasut, timikkut eqqarsaatikkullu pinngortitami

unammillernartumik misigisaqartarneri, imminnut naleqartinnerannut imminnullu tatiginerannut nukittorsaa-taasartoq takuneqarsinnavoq.

Angerlarsimaffippalaartumiinneq allanertatullu misigineq

Allup anguniarpaa najugaqarfiup angerlarsimaffippalaartuunissaa ilaqutariittullu inuunermut qanittumik inuunerup ingerlanissaa. Taamaaliornikkut anguniarneqarpoq inuusuttut sorlaninnissaat, ammarnissaat imminnullu naleqartinnerulernissaat.

Avataaneersuulluni Allumi pissutsit misigisarlu toqqussisima-nermik najuunnermillu pilersitsinissamik periarfissiipput aammalu ulluinnarni inuuneq ullup unnuallu ingerlanissaanik aaqqissuussineq inuusuttut atuarfimminnik suliffimminnillu aallussinissaannut periarfissiilluni. Kisiannili angerlasimaffippalaarnermik Allup pilersinniagaatut ittumik angerlassimaffeqarneq inuusuttut ilaasa misiginngisaannarsimavaat. Taamaattumik Allumi ullup ingerlanera aalajangersimasooq malittarisassallu, i-nuusuttut angerlarsimaffippalaartutut imaluunniit pissusissamisoorutut isigisanngilaat. Inersimasut aaqqissuussamik ulluinaqartitsisut, ulluin-narnilu inuunerminnik aalajangisartut inuusuttut ilaasa misiginngisaan-narsimavaat. Inersimasunik tatiginninngillat taamaattumillu aamma iner-simasunit eqqumaffigineqarnissartik isumassorneqarnissartillu anguniagarisarnagu taavalu piffissani aalajangersimasuni allanik neqateqarnissartik pissusissamisoorutut isiginagu. TV, mamakujuttortarneq paarnallu isseranik imertarneq pillugit malittarisassaqaarnera pissutigalugu inuusuttut ilaasa Allu "angerlarsimaffiusatut" taasarpaat, taavalu aamma piffissat angerlarfissat innarfissallu pillugit assortuunnerpassuit sulisut misigisarpaat. Allup angerlarsimaffiullu aggerfimmik assigiinnginnerujussuat aamma / imaluunniit ilaqutariiuullartutullu inuunermik sinnattuminnit Allup allaanerunera tamatumunnga pissutaasarpooq, tassami suli neri-uuteqaramik sinnartortik piviusunngorumaartoq. Pingaartumik inuusut-tunut assortuuttunik isumalinnut tamanna atuuppoq, inuusuttulli naleqqussarsimasut Allu angerlarsimaffittut akuerineruaat angerlarsimaf-fippalaartuunissaannullu ikiuutaasarlutik.

Tassunga aamma ilaavoq kalaallit meeqqanut inuusuttunullu na-linginnaasumik isiginnittaasiat, aaqqissuussamik illersorneqarlunilu i-nuusuttuunerup atornissaanut Allup siunertaanut, ilaatigut akerliugajut-tarmat. Meeqqat inuusuttullu piginnaasutut kalaallit isigaat, tassa inersi-masunit killilimmik aqunneqarlutik imminnut suna pitsaasuunersoq pit-saavallaannginnerlorluunniit namminneq nalilersinnaagaat, naak aamma danskit taama isiginnittaaseqaraluartut, kisiannili kalaallinut naleqqiullutik sakkukinnersumik. Meeqqat inuusuttullu noqinneqaratik sumiluunniit angalaarnissaminnut periarfissinneqartarput, inersimasunit nas-suiaanneqanngikkaluarlutik killilersorneqaratillu, taamaalillutik misilittak-katik ilinniutigisarlugit. Siusissukkut nammineerlutik pinngortitamiinneq ilinniartarpaat piniutillu assigiinngitsut atornissaat namminneq ilinniartarlugu.

Taamaattumik sinilluarnissaat, peqqissusaat atuarnerallu qulakkeerniarlugu Allup iliusii, inuusuttut killilersuiniarnertut isigisarpaat, taamaalilluni inuusuttut allat killilersorneqaratik illersorneqarpallaaratillu inuunerannut akerliusutut isikkoqalersarluni.

Ilaqutariinnermut angerlarsimaffippalaassutsimullu danskit kalaalillu paasinnittaasiisa assigiinnginnerisa saniatigut, danskit oqaasii imminnerminni angerlarsimasutut misiginissamut akornutaasinnaasarput. Tassami aalajangersimasumik sulisut affai killilimmik kalaallisut oqalussinnaapput, taamaattumik sulisut akornanni amerlanertigut danskisut oqaloqatigiittoqartarpoq. Inuusuttut amerlanersaat danskisut oqalussinnaapput danskisullu paasisarlutik, aammali allat danskisut oqaluttoqaraangat malinnaanissaq ajornartittarpaat taamaattumillu aamma danskisut oqaluttoqaraangat allanertatut avataaniittutullu misigisinnaasarlutik. Sulisut misigisarput tamanna inuusuttut inersimasunut ammarnissaannut killilersueqataasinnaasoq. Ilutigisaanilli misigisarput inuusuttut Allumiinne-rat sivitsoriartortillugu

oqaatsit pingaassusaat milliarto-tartoq, tamatumunnga peqqutaasut arlaqarlutik soorlu inuusuttut danskisut oqallorinnerulerneru aammalu sulisut inuusuttullu imminnut ilisarimanerulerneru.

Ataatsimut isigalugu sulisut Allumi akissarsianut, suliffimmut suliassanullu tunngasut, suliffinnut allanut imminnut assingusunut naleqqiullugit, pitsaasutut isigaat. Pingaartumik ilinniagaqanngitsunut tamanna atuuppoq, aammali perorsaasutut ilinniarsimasut isumaqarput sullissivinnut allanut assingusunut Allu unammillerluarsinnaasoq. Arlallilli misigipput piffissani nikerartuni sulisarneq Allumilu unnuisarneq pissutaallutik, Allumi sulinermik saniatigut sunngiffimmi ataavartumik sammisaqartarnissaq ajornakusoortuusoq.

Innersuussutit

Naliliineq tunngavigalugu SFip makku innersuussutigai:

- Inuusuttut atugarissaarnissaannut siuariartornissaannullu akisus-saaqatigiinneq Allup attatiinnassavaa, soorlu sapaatip akunnikkaar-tumik sulisut ataatsimiittarnerisigut, katsorsaaniissamut pileraarutit atornerisigut aammalu siunersioqatigiittarnissamut ilinniaqqittarnis-samullu sulisut periarfissinnerisigut.
- Sapinngisamik amerlanerpaanik perorsaasutut ilinniarsimasunik sulisoqarnissaq, suaassutsit assigiinngisitaarnissaat inuillu ukioqqortussusaasa assigiinngisitaarnissaat kiisalu sulisut kalaallisut oqaasillit sapinngisamik amerlanerunissaat, Allup qulakkeerniassavaa.
- Allup aqutsisua sulisuilu Sullissivik Mælkebøtten-ip qullersaanik ta-marmiusunik pisortallu oqartussaasuunik, pissaanermik atuisarneq pillugu oqallisiliseqateqarlutik aallartissasut. Pissaanermik atuinissa-mut periarfissaqarnerulernissap pitsaasortaasa pitsaanngitsortaasalu qulaajaaffiginissaat qulakkeertariaqarpoq, aammalu taamaallaat pis-saanermik atuneq tassaassasoq inuusuttumik illersuinissamut periarfissat allat tamarmik misilinneqareersimappata. Taassuma saniatigut aamma qulakkeerneqartariaqassaaq, pissaanermik atuinerup siunertaa sunaanersoq inuusuttup ilimajuaannassagaa.
- Inuusuttut pissusilersornerinut suut tunuliaqutaanersut sulisunit eqqarsaatigilluarneqassasut aammalu inissinneqarsimanertik inissi-simaffitsillu inuusuttut qanoq misiginaat paasiniallugu.
- Sulisut inuusuttullu akornanni attaveqatigiinnerup pilersinnissaanut sulisut annertusaanissaannut Allu pitsaasunik periarfissiivoq, tassa sulisoq ataaseq inuusuttumik ataatsimik sullitaqarsinnaavoq taman-nalu salliutinneqarsinnaavoq imaluunniit piffissami sivilisunerusumi atasuinnarmik sulinikkut annertusarneqarsinnaalluni.
- Nuup Kangerluanut qaqqanullu angalaarneq Allumit atorneqartar-poq, taamaaliornikkut sulisut inuusuttullu akornanni aammalu inu-usuttut akornanni attaveqarfigeqatigiinneq pilersinniallugu. An-galaartarnerit tamakku inuusuttup inissinneqarnerata aallaqqaataani sungiussiniarneranut iluaqutaasumik atorneqarluarsinnaapput.
- Inuusuttut imminnut maluginiarnissaannut misigissutsiminnillu suliarinninnissaannut pinggortitami misigisaqarneq Allup atortarpaa.

1 AALLAQQAASIUT

Allu tassaavoq kalaallinut inuusuttunut 12-18-inik ukiulinnut arfinilinnut, angajoqqaaminnit qimagullutik najugaqarfissaattut neqeroorut. Allu illu-mi nutaatut oqaatigineqarsinnaasumi allangortitikkamiippoq, illu taanna Nuup qeqqata avatinnuani inissiaqarfimmiippoq. Aajangersimasumik sulisut tallimaapput imaluunniit arfiniullutik, aqutsisoq ataaseq taar-taasartut marluk imaluunniit pingasut ilaannikkullu ilinniartoqartarluni. Ineqarfissatut neqeroorut 2014-imili piulerpoq Sullissivik Mælkebøtten-imut, aamma Nuummiittumut, ilaalluni. Allup saniatigut aamma llasiaq, meeqqanut minnernut ineqarfissatut neqeroorutaasoq kiisalu meeqqat inuusuttullu illuanni ornittagaq, nerisarfik ulluuneranilu ajornartorsiorti-linnut ajornartorsiuteqanngitsunullu sammisaqartitsivik kiisalu meeqqa-nut ajornartorsiutilinnut pinasuartumik inissiivik misissuiviusoq Sullissi-vik Mælkebøttenip ingerlatarei.

Allumut inissiisarnerup siunertaraa inuusuttut ilaqtariinni ajornartsorsiutilinni peroriartortut aamma/imaluunniit eqqarsartaatsikkut inooqataanikkullu ajornartsorsiortut, ilaqtariit angerlarsimaffiannut assingusumi ulluinnarni aqqissuussaasumik ingerlanissaq, tamatuma ilutigisaanik ilaqtaminnut allanulluunniit attaavimminut nukissalinnut attaveqaannarnissaannut periarfissillugit. Anguniagaavoq inuusuttut imminnut isumagisinnaatinnerulernissaat (tassa namminneq inuunerminni aammalu suliffeqarnikkut) taamaalillutik allanut pitsaasumik attaveqalersinnaaniassammata aammalu assersuutigalugu imigassamik ikiaroorartumillu pinngitsuuisinnaalernissaat kiisalu pinerlunniartalernissaat pitsaaliorniarlugit.

Naliliinerup siunertaraa inuusuttut arfineq-marluk naliliinerup nalaani qaammatini arfineq-pingasuni Allumi najugaqarsimasut, Allumut nuunerminninngaanniit naliliinerup naanissaanut qanoq siuariartor-tigisimanerannik takussutissiinissaq. Tamatumunnga uiggiullugu nalili-inermi aamma oqallisigineqarpoq inuusuttut atugarissaarnerinut siuari-artornerinullu Allup atugassarititai perorsaanelalu inuusuttunut qanoq ikorfartuutaatiginersut.

1.1 Kalaallit nunaanni meeqqat inuusuttullu angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut

Siusinnerusukkut misissuinerit takutippaat kalaallit meerartaasa, ukioqanngitsuniit 14-inik ukiullit, sisamararterutingajaat timikkut, eqqarsartaatsikkut kinguaassiutigullu sumiginnagaasimasut, aammalu kalaallit ilaqtariit marluugaangata pingajuat aningaasakilliorlutik, suliffis-saaleqillutik, ilinniagakillutik aamma / imaluunniit allanut attaveqarpiara-tik inuusut (Christensen, 2009). Taamaattumik tupinnangilaq Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu inissinneqarsimasut nunanut avannarlernut naleqqiullutik amerlarunerat, tassami meeqqat tamarmik 7 %-ii angajoqqaarinngisaminnut inissinneqarsimammata (Deloitte, 2011; Christensen, 2013a). Meeqqat inissinneqarsimasut sisamararterutaat ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnut inissinneqarsimapput, sinneri ilaqtariinni paaqqutarinnittartuniittut. Meeqqat inuusuttullu ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinniittut meeqqanut ilaqtariinnut paaqqutarinnittartuniittunut naleqqiullutik ataatsimut isigalugu katsorsarneqarnissaminnik pisariaqar-titsinerupput (Deloitte, 2011).

Siusinnerusukkut misissuinerit takutissimavaat Kalaallit Nunaanni ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnik ingerlatsineq ataatsimut isigalugu, sulisunik taarseraaffiunerujussuani ilinniarsimasunillu sulisussaaleqiffiunini pissutigalugit, unammilligassaqqartoq, matumani pineqarlutik paaqqinnittarfiit taamatuttaaq allaffissornikkut sullissineq. Taamaattumik ulloq unnuarlu paaqqinnittarfeqarneq ataatsimut isigalugu paaqqinnittarfiillu ataasiakkaat

aalajaassutsimik, atajuartumik ingerlatsinermik a-taatsimoorussamillu ingerlatseriaaseqarnermik pilersitsiniarnikkut attassiniarnikkullu ajornartorsiuterpaalunnik misigisaqartarput (Deloitte, 2011).

Sullissivik Mælkebøtten siusinnerisukkut SFI-mit nalilerneqarsi-maavoq. Matumani meeqqat Sullissivik Mælkebøtten-ip illuuttaani "Mælkebøtten"-imi najugaqarsimasut inissinneqannginnerminni inissinneqarnermillu kingorna misissorneqarput, tassanilu erserluni meeqqat Sullissivik Mælkebøtten-imi ineqarnerminni atugarissaarsimasut aammalu misigissutsit inooqataanikkullu unammilligassat iliuuseqarfiginissaannut ator-tussaminnik pissarsisimasut. Kisiannili Sullissivik Mælkebøtten-imit aninermik kingorna sulii atoruminaatsorsiorlutik – pingaartumik inooqataanerup tungaatigut (Christensen, 2013a). Ilasiaq, meeqqanut 3-12-inik ukiulinnut katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsinngitsunut inis-siivissatut naatsorsuussaavoq, taassuminngalu naliliinerup takutippaa, Kalaallit Nunaanni ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit allat ataatsimut isi-galugu akiuuffigisaasa ilaat, Sullissivik Mælkebøtten-ip ilasi allu naamma-sinnaasimagaat. Tassami ataqatigiissillugu aaqqissuussamik ilinniartit-seqqinnikkut aammalu ingerlatseriaatsimik ataatsimoorussamik pilersitsinikkut aalajangiussillunilu anguniagaqarnikkut avatangiisit, meeqqanit inissinneqarsimasunit sulisunillu nuannarineqartut pilersinneqarsimapput aammalu naak sulisut amerlanersaat perorsaasutut ilinniarsimannikkaluartut sulineri piginnaasaat qaffassarneqarsimallutik (Christensen, 2013b).

1.2 Nalilersuinerup aaqqissuussaana

Naliliineq tallimanik immikkoortortaqarpoq. Misissuineri paasissutissat atorneqartut periutsillu immikkoortoq 2-mi allaaserineqarput. Allumi sinaakkutit perorsaariaatsillu immikkoortoq 3-mi allaaserineqarput. Inuusuttut najugaqartut atugarissaarnerat siuariartornerallu immikkoortoq 4-mi sammeneqarpoq taavalu immikkoortoq 5-imi sulisunik apersuinerit aallaavigalugit Allup sulinera oqallisigineqarluni.

2 MISISSUINERMI PAASISSUTISSAT ATORNEQARTUT PERIUTSILLU

Naliliinermi Allumut marloriarluni tikeraarnerni – 2016-imi aprili aam-malu novembarimi – paasissutissat pissarsiarineqartut pingaarnertut tun-ngavigineqarput. Tikeraarnerni taakkunani marlunni SFI'p sulisui ullut ilivitsut ullullu affai ulluklut taamatutaaq unnuklut arlaleriarlutik Allumiittarsimapput. Taakku saniatigut tikeraartarnerit akornini Allumi a-qutsisoq SFI-mut Københavnimiittumut tikeraarsimavoq tikeraarnerni-nilu inuusuttut siuariartormikkut killiffiat oqaluttuarisimallugu. Taamaallilluni paasissutissat makkuninnga imaqarput:

- katillugit inuusuttut arfineq-marluk tunuliaqutaat, ajornartorsiutaat aammalu 2016-imi aprilimi tikeraarnissaq siulleq sioqqullugu aam-malu piffissami nalilliiffiusumi siuariartorsimaneri pillugit paasissu-tissat
- inuusuttunik, sulisunik, inuusuttut ilaqaataannik aammalu inuusut-tumik kommunimi sullissisumik ataatsimik apersuinerit
- sulisut inuusuttuaqqallu imminnut sunniivigeqatigiinnerinik kiisalu inuusuttut ataasiakkaat Allumi pissusilersornerinik najuulluni mi-sissuineq
- allattukkatigut atortussat soorlu katsorsaanissamut pilersaarutit aammalu immersugassat SDQ-t atorlugit inuusuttut atugarissaar-nerannik misissuinerit.

Naliliinerup nalaani paasissutissat pissarianeqartut inuusuttut Allumi na-jugaqarsimasut ataasiakkaarlugit misissuiffigeqqissaarnissaannut ator-neqarput, taavalu aamma inuusuttut taakku siuariartornissaannut Allu qanoq ikorfartuisimanersoq nalilersorneqarluni. Paasissutissat tunngavi-neqartut ikinnerat pissutigalugu, misissueqqissaarnerni paasisat tamanut atuuttut inerniliukkuminaapput. Taamaakkaluartorli neriuutigineqarpoq naliliineq isumassarsianik pinngorarfittut iluaqutaasinnaassasoq aammalu Allup sullissiviillu tassunga assingusut ulluinnarni inuunermik allaane-rusumik isiginnittaaseqalernissamut aaqqissuussinissamullu isumassarsi-orfigisinnaassagat.

2.1.1 Pasissutsissanut immersugassaq

Paasissutissanut immersugassaq, takussutissiami 2.1-imi takutinneqartoq, inuusuttut ataasiakkaat pillugit paasissutissanik katersuinermit nutarteri-nermilu atorneqarsimavoq.

Takussutissiaq 2.1	Allumi inuusuttut pillugit paasissutissanut immersugassaq
<i>Tunuliaqutaq:</i>	
Ukiut	
Inunngorfik	
Allumut pinnginnermi illoqarfigisimasaq najugarisimasarlut	
Oqaatsit inuusuttup attaveqarnermini atortagai	
Qanoq siviutigisumik inuusuttoq Allumiippa?	
Qanoq siviutigisumik inuusuttoq Allumiissava?	
Inuusuttoq Allumut pinnginnermini allamut inissinneqarsimava?	
Inuusuttup angajoqqaavi pillugit paasissutissat	
<i>Atuarneq:</i>	
Ukiut atuarfigisimasat	
Kalaallisut angusat	
Danskisut angusat	
Kisitsisilerinnermi angusat	
Tuluttut angusat	
<i>Inuusuttumut namminermut tunngasut:</i>	
Siunissamat pilersaarutit	
Timikkut eqqarsartaatsikkullu nappaat, taamaattoqarpat	
Inissinneqarnerput peqqutaanerpaq	
Qanoq akulikitsigisumik inuusuttup angajoqqaani najortarpai?	
Inuusuttoq kommunemit iliuusissanut pilersaarusionerqarsimava?	
Inuusuttup massakkut inuunera	
Najoqqautaq:	Allup aqutsisua

Allumut tikeraarnermi siullermi Allup aqutsisua peqatigalugu taanna im-mersorneqarsimavoq Københavnimilu aggustimi ataavartumik nutarter-neqarsimalluni kingullermik taamaaliortoqarluni 2016-imi novembarimi kingullermik Allunut tikeraarnermi. Taassuma imarai paasissutissanut tunuliaquttat kiisalu atuarneq, peqqissuseq, inissinneqarnermut peqqutaasoq, pissutsit inuusuttumut angajoqqaavinullu tunngasut aam-malu inuusuttup massakkut inuunera. Apersuinnikkut nakkutiginnillunilu misissuinnikkut paasissutissat aamma immersugassamut ataavartumik ilanngussorneqarsimapput. Inuusuttut tunuliaqutaannut tunngasut aam-malu inuusuttut Allumut nuunneriniit naliliinerup matuma naammassi-nissaata tungaangut inuusuttut siuariartorsimanerisa paasisaqarfiginissaat, immersugassamik atuinerup siunertaraa.

2.1.2 Apersuineq

Inuusuttunit arfineq-marluusunit pingasut apersorneqarnissartik akueri-simavaat, sinneri apersorneqarnissamut kajuminngitsut. Apersuinerit agguaqatigiissillugu nalunaaquttap akunnerata affaanik siviussuseqarput. Inuusuttunik apersuinnerit pingasuusunit apersuineq ataaseq sulisumik oqalutseqarluni ingerlanneqarpoq, sulisoq oqaluttaasoq inuusuttup toq-qissisimanartitaa oqalutsigineqarluni, apersuinerit marluk danskisut ingerlanneqarlutik. Ilaquttanik (inuusuttup angajoqqaavinik inuusuttullu allap atsaavanik) apersuinerit Allumi taartaasumik oqalutseqarluni inger-lanneqarput. Piffissami misissuiffiusumi sulisut arfineq-pingasut aalajan-gersimasumik

suliffeqartuusimapput, taakku tamarmik nalunaaquttap akunnerata missaani apersorneqarsimapput. Kommunemi inuusuttumik sullissisumik apersuineq nalunaaquttap akunnerata missaanik sivisus-suseqarpoq sullissisullu allaffiani ingerlanneqarluni.

2.1.2.1 Inuusuttunik apersuineq

Inuusuttunik apersuinermi najoqutassaq sukumiisuunngitsunik apeqqutitalik atorneqarpoq, inuusuttut inuunerannut tunngasunik mak-kuninnga imaqarluni:

- Ataatsimut isigalugu Allumik iluarisimaarinnineq
- Inersimasunut aataveqarneq
- Allumi inuusuttunut allanut aataveqarneq
- Allup avataani ikinngutitut inooqataanikkut aataveqarneq
- Ilaqutanut aataveqarneq
- Atuarneq
- Sunngiffimmi inuuneq
- Siunissaq pillugu eqqarsaatit

Inuusuttunik apersuinerit pingasut 2016-imi aprilimi inger-lanneqarsimapput.

2.1.2.2 Sulisunik apersuineq

Sulisunik apersuineq aaqqissuussaannerusumik sukumiinerusunillu apeqquteqarnikkut ingerlasimavoq tikeraarnermilu siullermi makkunin-nga imaqarsimalluni:

- Atorfeqarneq, misilittakkat piginnaanerillu
- Ulluinnarni sulineq
- Inuusuttut atuarnikkut, inooqataanikkut, eqqarsartaatsikkut peqqis-sutsikkullu ineriartornerat
- Illup avataani sulialinnik allanik suleqateqarneq
- Naatsorsuutigisat iluatsitsinissamullu anguniakkat
- Iluatsitsinissamut akimmiffiit pitsanngorsaanissamullu innersuussutit

2016-imi novembarimi tikeraarnermi apersuineq inuusuttut pissusilersor-tarnerinik sulisut nassuiaasersuisarnerinut tunngavoq sammisanullu makkununnga tunngalluni:

- Inuusuttut nipaanneri, malittarisassanut akerliuneri unioqquitsine-rilu takugaangamikit sulisut nassuiaasersuisarnerat
- Inuusuttut aniinnaraangata imaluunniit attaveqarnermit tunuar-teraangata, taama pissusilersornerinut nassuiaasersuisarneq
- Isumaqtatigiinninnerit iliuuseqarfiginissaannut iliuuserineqarsinnaasut assigiinngitsut pillugit oqallinneq

Naliliinermut atatillugu tikeraarnermi siullermi Allumi sulisuusut aper-sorneqarput, aappasaanilli tikeraarnermi sulisut nutaat apersorneqarlutik. Sulisoq ataaseq marloriarluni apersorneqarpoq.

2.1.2.3 Angajoqqaanik ilaqtanillu allanik apersuineq

Angajoqqaanik ilaqtanillu allanik apersuinermi apequtit sukumiisuunnginnerusut atorneqarsimapput makkuninngalu imaqlutik:

- Qitarnamik Allumiinneranut angajoqqaat ataatsimut isigalugu iluari-simaarinninnerat
- Qitornamik atugarissaanera pillugu (Allumi atuarfimmilu) isumaat
- Qitornaminnut attaveqarnerat
- Qanoq akulikitsigisumik Allumut pulaartarnersut, aammalu Allu qanoq misiginerat.

Angajoqqaanik ilaqtanillu apersuineq 2016-imi aprilimi ingerlanneqar-poq.

2.1.2.4 Kommunemi sullissisumik apersuineq

Kommunemi sullissisumik apersuineq makkuninnga imaqarpoq:

- Qanoq pisoqartillugu inuusuttup Allumut inissinneqarnissaa qinertarpiuk?
- Allumut inissiiniarneq qanoq ingerlasimava?
- Qanoq akulikitsigisumik Allup sulisui naapittarpigit?
- Inuusuttut pillugit iliuusissatut pilersaarutit pigineqarpa?
- Inuusuttut Allumi inuunerat qanoq misigiviuk?
- Allu sutigut torrallaava?
- Allu sutigut torrallaavallaanngila?

Apersuineq taanna 2016-imi novembarimi ingerlanneqarpoq.

2.2 Nakkutiginnilluni misissuinerit

Allumi nakkutiginnilluni misissuinerit pisuni marlunni ingerlanneqarput (2016-imi aprilimi novembarimilu). Ullut illivitsut pingasut ullullu affai sisamat Allumiittarsimavunga aammalu ullaakkorsiorneri, ullup qeqqa sioqqullugu ileqqusumik pisartuni, ullup peqqasiorneri, sulisut ataatsi-miinnerini, ualikkut ileqqusumik pisartuni, unnukkorsiorneri un-nullukkullu ileqqusumik pisartuni peqataasarsimallunga. Taakku sania-tigut aamma najugaqarfiup ingerlanera ataatsimut paasisaqarfiginiarlugu ulluinnarni inuunerup ingerlanera, ileqqusumik pisartut qanorlu misigisimaneq maluginiarsimavakka.

2.3 Katsorsaanissamut pilersaarutit aammalu immersugassat sdq-t

Naak Allu inuusuttunut katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsinngitsunut toraartinneqaraluartoq, Sullissivik Mælkebøtten pisussaavoq, Allumut inissinneqartut tamaasa katsorsarneqarnissaannik pilersaarusiortfigissal-lugit. Pilersaarutit Allumi aqutsisumit sulisunillu, Sullissivik Mælkebøtten-imit ikiorneqarlutik, suliarineqartarput. Inissinneqarnerup kingorna qanoq piaartigisumik katsorsagaanissamut pilersaarut suliarineqareersi-massanersoq pillugu inatsiseqanngilaq, piumasaqaataavorli ukiup affak-kaartumik taanna nutarterneqartassasoq. 2016-imi marsimi atuutilersumik meeqqat inuusuttullu pillugit ukiup affakkaartumik nalunaarusiortarnissamik inatsisitigut pisussaaffik katsorsaanissamik pilersaarutinit taarserneqarpoq. Inuusuttut katsorsagaanissaannut sulisut namminneq pilersaarusiortarnerat Allumi nutaatut

taaneqarsinnaavoq. 2016-imi novembari tikillugu inuusuttunit arfineq-marluusunit sisamat katsorsagaanissaannut pilersaarusiorneqarsimaput, inuusuttulli sinnerinut pingasunut pilersaarusiorneq aallartinneqarsimalluni. Katsorsaanissamik pilersaarutini inuusuttut inissinneqarneranni piffissami qanittumi ungasissumilu anguniakkat allaaserineqartarput. Inuusuttup eqqarsartaatsikkut inooqataanikkullu ineriartornera pillugu ilisimasaniik taakku aallaaveqarput, aammalu anguniakkat assigiinngitsut anguniarneranni perorsaanikkut iliutsit suut iluaqutaasinnaanersut taagorneqarlutik (Sullissivik Mælkebøtten, 2015). Taamaalillutik katsorsaanissamat pilersaarutit, inuusuttunut ataasiakkaanut anguniakkat taakkulu pitsaanerpaamik qanoq anguneqarsinnaaneri pillugit, sulisut ilisimaarinnilernissaannut iluaqutaassapput.

Immersugassat apeqqutitallit SDQ-it atugassatut tatiginas-suseqartinneqarput, meeqqat inuusuttullu eqqarsartaatsikkut inooqataanikkullu nukittuffiik ajornakusoorfiinillu misissuinermit ator-neqartartut. Misissuineq tassaangilaq ajornartorsiutip suusserpiaanik aalajangiiniarnermit atorneqartartoq, meeqqalli inuusuttullu qanoq i-nuuneqarnerannik misissuineq, apeqqutit 25-it, immikkuualuttut pillugit uuttuutiniik tallimanik imallit, atorlugit ingerlanneqartarluni, immikkualut-tut pillugit uuttuutit makkuullutik 1) misigissutsikkut ersiutit, 2) pissusi-lersornikkut ersiutit 3) uniffeqannginneq / sammisamik ukkatarinnissinnaannginneq, 4) ukioqatinut attaveqarnernikkut ajornartorsiuteqarneq, taavalu 5) inooqataanikkut nukittuffiit. Uttuummi tamakkiisumi taamaallaat immikkuualuttut pillugit uuttuutit sisamat siulliit ilanngunneqarput, inooqataanikkulli nukittuffiit immikkut takutinneqarlutik .

Immersugassaq SDQ inuusuttup imaluunniit ilinniartitsisup, an-gajoqqaap imaluunniit inuup allap isumassuisup nammineq immersorsinnaavaa. Misissuinermit matumani immersugassat inuup nammineq immersorsimasai Allumilu sulisut immersorsimasaat tamarmik atorneqarput. Immersugassat apeqqutitallit SDQ-it inuianni allani assigiinngitsunik inuusaasiilinni misilitarneqarsimapput siusinnerusukkullu kalaallit meerartaannut inuusuttortaannullu atorneqareersimallutik.

2.4 Kinaassutsimik illersuineq

Inuusuttut sulisullu kinaassusaasa, Allumik ilisimanneriinngitsunit paasi-neqarnissaat pitsaaliorniartarlugu, inuusuttut sulisullu inuttut ili-sarnaatisinnaassat ersernerlusitinneqarsimapput allanngortinneqarsimallutilluunniit. Alluli sullissivik mikisuummat, inuit sulisunik inuusuttunilluunniit ilisarimannittut, misissuinermit peqataasut ataasiakkaat ilisarnaataannik ilisarinnissinnaanissaat pinngitsoorneqarsinnaanngilaq.

3 ALLUMI SINAARKUTIT PERIUTSILLU

3.1 Illu tassanilu ulluinnarneq inuuneq

Taaneqareersut Allu tassaavoq inuusuttunut eqqarsartaatsikkut inooqataanikkullu annikinnerusumik ajornartorsiuteqartunut ilaqutariinnilu ajornartorsiortuni peroriartorsimasunut sullissivik, ilaqutariinni nalinginnaasuni inuunermut assingusunik avatangiisilik, ilutigisaanillu inuusutissarsiutigalugu sulisunit perorsaasutut ilinniarsimasunit misilittagalinnilluunniit inuusuttut tapersorsorneqarnissaannik periarfissiisoq. Tamanna pequtigalugu Allu illut ilaqutariinnit najorneqartut akomanni inissinneqarsimavoq aammalu angerlarsimaffittut ilusilersorneqarsimalluni iggaverujussuq-assigiinngitsunik sammisaqarfik-isersimaartarfillu imminnut ataannarlutik, qalianilu sinittarfeqarluni inuusuttut tamarmik immikkut tassani ineeraqarlutik. Pequtit paaqqinnittarfiippalaartuunngillat, iikkanilu nivingallutik assiliat Kalaallit Nunaanni pinngortitamut tunngasut aammalu meeqqat sulisullu assii. Sulisut inuusuttullu isersimmateqarput imaluunniit alersaanaalutik, sulisullu ilaata suligaangami qimmini nassar-tarjaa. Sullissiviuneranut ilisarnaatituaq tassaavoq aqutsisup allaffeerangua, tassaniilluni siniffik sulisut unnuarsioraangamik siniffigisartagaat.

Ulluinnarni ileqqusumik iliuuserisartakkat ilaqutariit iliuuserisartagaannut assingupput. Inuusuttut ullaakkut makissapput, ullaakkorsioriarlutik atuariartussallutik suliaritussallutilluunniit, ualip qiteranerani naalerneraniluunniit angerlassaput, sunngiffimmi sammisartakkaminukassallutik, suliassaalut imminnut tunngasut sulisoq peqatigalugu suliarissallugit taavalu unukkut nereqatigiinnermut peqataassallutik. Unukkut nerereernermi tv isiginnaarneqartarpoq, oqaluuterujoortoqartarluni, pinnguaatinik pinnguartoqartarluni, ineeqqaminiittoqartarluni imaluunniit ikinngutit illoqarfimmi najugallit pulaarlugit illoqarfimmiluunniit angalaartoqartarluni. Iganeq niuerniarnerlu perorsaanermik suliallit namminneq isumagisarpaat. Inuusuttut ullut aalajangersimasut nerisassioqataasarpur sunillu nerisoqarnissaa aalajangertarlugu. Taavalu atisanik errorsinissaq inuusuttut namminneq isumagisarpaat aammalu illup ilaata eqqiarnissaanut tamarmik immikkut akisussaaffeqarlutik.

Inuusuttut Allup avataani ulluinnarni inuunerinut aammalu ilaqtaminnut ikinngutiminnullu attaveqarnerinut tunngatillugu anguniarneqarpoq, inuusuttut inissinneqanngikkallaramik inuunerisimasartik sapinngisamik ingerlatiinnassagaat nalinginnaasumillu inuiaqatigiinnut kalaallinut akulerusimaniassallutik. Taamaalillutik arlallit inissinneqanngikkallaramik atuarfigisimasaminni atuartarput sunngiffimmi sammisarsimasatik ingerlatiinnartarlugit. Amerlanerit ilaqtattatik piffissani aalajangersimasuni najortarfaat, kaammattorneqartarlutillu ilaqtaminnit ikinngutiminnillu Allumi pulaarneqarnissaannut, inuusuttut amerlanersaat taamaaliortarput.

Inuusuttut amerlanersaat kalaallisut imminnut oqaluuttarput aammalu sulisut kalaallisut oqaasillit kalaallisut oqaluuttarlugit. Sulisulli pingasut kalaallisut oqaluttanngimmata, ilaatigut danskisut oqaluttoqartarpoq imaluunniit danskisuumiit kalaallisuumut paarlattuanullu nutserisoqartarluni.

Ulluinnarni, ataatsimoorluni ataatsimiittoqanngikkaangat, sulisut marluk ullup ilarujussua aalajangersimasumik sulisarput. Aqutsisoq nalinginnaasumik ullukut sulisarpoq. Sapaatip akunneranut ataasiarluni aqutsisoq, sulinissamut pilersaarummut ilaalluni, sulisuinnartut sulisarpoq, pisariaqaraangallu perorsaanermik suliaqarnermi peqataasarluni. Sulisoq ataaseq ulloq unnuarlu atasuinnarmik sulisarpoq taamaalillunilu sullissivimmi unnuisarluni. Sulisut sinneri nalunaaquttap akunnerinik sisamanik imaluunniit aqqanilinnik sivilissusilimmi sulisarput.

Ulluinnarni sapaatillu akunnerata naanerani sulinerni, piffissap ilarujussua sulisoq ataaseq kisimiilluni illumi ataatsimoorfinniittarpoq. Inuusuttut angerlarsimagaangamik ineeqqaminiikkumanerusarput.¹ Inuusuttut ilaat ataasiakkaat nammineerlutik sulisunut attaveqarniartarput, inuusuttulli amerlanersaasa sulisunut attaveqarnerat pingaarnermik ulluinnarni nerinerni peqatigiinnertigut illumilu pisussaaffiit, soorlu nerisassiorneq, aqutigalugit taamaallaat pisarput. Taakku eqqaareerlugit aamma sulisut immikkut pingaarutilittut taavaat, biilerluni ingerlasoqarniaraangat, soorlu niuerniartoqaleraangat, inuusuttut ilaanissartik nuannarisaraat, taamatullu peqatigiissinnaaneq attaveqatigiinissamut oqaloqatigiinissamullu periarfissiilluartarpoq.

3.2 Perorsaanikkut periutsit

Allu, danskit sullissiviutaat taama ittut assigalugit, aammalu danskit sullissiviutaanut pisoqaanerusunut naleqqiulluni, avatangiisinut ammasuuvooq ilisimaaralugulu anguniarlugu sullissivinni taama ittuni inuunermut nalinginnaasumik angerlarsimaffippalaartumillu ingerlatsinerup anguniarnissaa (Kristensen & Hybel, 2006; Højlund, 2006).

Allu inuusuttunut katsorsartinnissamik pisariaqartitsisuun-ngitsunut toraartinneqarpoq ilaqutariinnilu paaqqutarinnittartuniinnisaagaluumut taarsiullugu atornerqartarluni. Tamatuma nassatarivaa inuusuttut katsorsartarialimmik eqqarsartaatsikku nappaatillit, pinerluttartut imaluunniit atornerluisut, tiguneqartannginnerat. Taamaattorli inuusuttut Allumiittut, inuusuttut inissinneqarsimasut allat assigalugit, eqqarsartaatsikkut inooqataanikkullu ima ajornartorsiuteqartigaat, inersimasunut i-nuusuttunullu allanut attaveqarniarneq ajornakusoortillugu, namminneq pisariaqartitaminnik, kissaatiminnik misigissutsiminnillu malussarsinnaassusaat appasilluni aammalu eqqarsaqqaaratik qisuariartarnertik aqukkuminaatsillugu. Taamaattumik inuusuttunut inissitaanngitsunut naleqqiullutik ullormi pisartut aalajangersimasut, imminut eqqiluisaartinneq, atuarfimmik suliffimmillu paarsineq, misigissitsinik atoruminaatsunik iliuseqarfiginninneq aammalu siunissamut sinnattunik neriutinillu oqaasertaliinissaq ajornakusoortinneruaat.

"Katsorsartinnissamik pisariaqartitsinnginnerat" ima paasi-neqassanngilaq, inuusuttut ataasiakkaat inooqataanermut ilanngunnissaat nalinginnaasumillu inuiaqatigiinnuut akuulernissaat qulakkeerniarlugu toraagaqarluni persorsaanikkut suliniuteqarnissaq pisariaqanngitsoq. Perorsaanikkut suliniuteqarneq matumani pineqartoq tassaavoq angerlarsimaffimmi sinaakkutit iluanni ullut tamaasa qasusuilluni ullup ingerlanerani aalajangersimasumik pisartut siumoortumillu eqqoriaruminartut attattuarsariniarnissaat, aammalu akuersaartumik isiginnittaaseqarluni, ulluinnarni inuunerannut soqutiginninnermik takutitsinikkut inuusuttut tatiginnilersinniarlugit ilalaarnermik pissuseqarnissaq.

Sullissiviit Allumut assingusut assigalugit, perorsaanermi oqaatsit pingaarnertit tassaapput toqqissisimaneq, siumoortumik eqqoriaruminartuuneq, attaveqarnermik pilersitsineq inersimasullu upperineqarsinnaasut. Perorsaanermi periutsimut malunniutaanerpaq tassaavoq sapaatip akunnikkaartumik ataatsimoorluni ataatsimiittarnerit, inuusuttut qanoq innerat ulluinnarnilu inuuneraat ataatsimiinnerni sammineqartarpoq, inuusuttut katsorsartinnissaannut pilersaarusiortoqartarluni, taavalu piffissami qanittumi ungasissumilu anguniagassanut inuusuttut pineqartut akuutinneqartarlutik.

---

¹. Tamatumunnga peqquataasinnaavoq uanga allanertaagama toqqissisimanarinngikkaannga.

Naak inuusuttunik atugarliortunik katsorsartinnissamat pisariaqartitsinngitsunik sullissivittut imminut taagunngikkaluarluni, Allu sullissivinnut katsorsaaneermik ingerlatalinnut ilaatigut assingusumik ingerlatsivoq. "Meeqqat nutaanik piginnaaneqalernissaat, eqqarsartariaaseqalernissaat pissusilersuuteqalernissaallu" aammalu "piginnaasat, eqqarsartariaatsit pissusilersoriaatsillu atorneqartut siunertamullu tulluannngitsut atortarunnaarnissaat" suliniarfigineqarput (Misser, 2013, s. 115).

Sullissiviit katsorsaaneermik suliallit (Misser, 2013) assigalugit inuusuttut ullumimut inuunerisimasaat, peroriartorneermi atugarisimasaat, inuit akunnermimi pisartutigut piginnaasaat, inuttut inooqataanikkullu pissutsini atugaat pillugit paasissutissat sulisut katersortarpaat, taamaaliornikkut inuusuttup katsorsarneqarnissaanut piviusorsioortumik ingerlatsinissaq pilersaarusiorneqarsinnaaniassammat. Iisimasat tamakku saniatigut siunissami qanittumi ungasissumilu anguniagartalinik katsorsaaneermik pilersaarusiortoqartarpoq, inuusuttut piginnaasaannut naleqqussakkamik. Katsorsaaneermik pilersaarutit taakku inuusuttut siunissamat sammisumik suliniarfiginissaannut atorneqar-tarput. Katsorsaaneermik pilersaarutit atorlugit sulissagaanni pisariaqarpoq, sulisut inuusuttullu akornanni tatigeqatigiinnerup pilersinnaqarsimanissaa aammalu inuusuttut imminnut suliarinissaminnik soqutiginninnertik takutissallugu. Allup sulinerata ilarujussuani qasusuilluni tatigeqatigiinnermik pilersitsiniarneermik kiisalu inuusuttut imminnut suliarinissaminnut saperunnaarsinniarnissaannik imaqarpoq.

Sullissivinnit katsorsaaneermik suliaqavissunit assigiinngissutigaa, Allu inuiaqatigiinnut nalinginnaasunut ammasuunini akulerutitsiniarninilu pissutigalugit nalinginnaasumit sakkukinnerusumik inuusuttut suliniarfigineqartarneri. Qaqutigoorpoq sulisut inuusuttunik piffissami atasuinnarmi sivisuumik peqateqartarneri, inuusuttorpassuilli allat assigalugit ullunili ulapaarfiusuni periarfissat takkukkaangata atorluarniartarlugit, tassa soqutigineqarnerinik takutinniassallugit aammalu tatiginnillutik oqaluttuarpata ikioqquppatalu piareersimasariaqarlutik.

Inuusuttut ukiumikkut assigiinngimmata ulluinnarnilu inuunerminni ineqatiminnit avissaaqqasutut oqaatigineqarsinnaammata, Allumi suliniarneq inuusuttunut ataasiakkaanut sammisorujussuavoq, ataatsimoorlunilu nerisarnerit saniatigut ataatsimoorluni sammisaqartarnerit ikitsuinnaallutik. Piffissamili misissuiffiusumi tamanna allanngorpoq, tassami ullut aalajangersimasunik sammisaqarfigisartagassat aallartinneqarmata, taakkuli taamaatiinneqartarsimapput inuusuttut soqutiginnippallaannginneri pissutaallutik. Taamaattumik amerlanertigut inuusuttut kisimiillutik sulisoq ataaseq, imaluunniit sulisut ilaat piffissaqartoq, peqatigalugu sammisaqarnissamat neqeroorfigineqartarput, taamaaliorusunnerusarlutillu. Sammisat tassaasinnaasarpud sulisup isumassarsiai imaluunniit inuusuttup nammineq sammisassatut aallartitai. Pisartunit allaanerisumik pisoqartarpoq ukiumut sapaatip akunnerini marlussunni atuannngiffeqarnermut atatillugu Nuup Kangerluani Sullissivik Mælkebøtten-ip illuaaraatanukartoqaraangat imaluunniit nunanut allanut angalasoqaraangat.

Sullissivik Mælkebøtten tarnip pissusaanik ilisimasalimmik ataatsimik sulisoqarpoq, taassuminngalu oqaloqateqarnissamik inuusuttut Allumiittut periarfissaqarput. Tarnip pissusaanik ilisimasalik nalinginnaasumik danskisut oqaaseqartuusarpoq, taamaattummik oqaloqatigiinnerit danskisut imaluunniit oqalutsilerluni ingerlanneqartarput. Allumi aqutsisoq naapertorlugu tarnip pissusaanik ilisimasalimmik oqaloqateqarnissamat periarfissaq inuusuttunit atorumaneqarpallaartanngilaq atorneqarpallaartaranilu. Sulisut naapertorlugit tamatumunnga patsisaavoq oqaatsit assigiinninneraa taamatuttaarlu aamma misigissutsinik oqaasin-nguinnermut tunngatillu qallunaat kalaallilu inuusaasiisa assigiinnginnerat. Sulisut naapertorlugit kalaallit inunnt qaluunaat inuusaasiannik tunuliaqutalinnut naleqqiullutik misigissutsiminnik suliarinneq eqqarsaatiginneqqissaarnerlu sungiusimannnginneruaat. Kalaallit iliutsumikkut misigissutsitik

iliuuseqarfigerusunnerusarpaat qallunaallu inuusaasiannik tunuliquotalinnut naleqqiullutik misigisutsikkut ajornartorsiutit misigisallu nuanniitsut pinngortitaq atorlugu suliarerusunnerusarlugit.

3.3 Pissaanermik atuisarneq

Kalaallit Nunaanni ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit isumannaallisagaan-ngitsut pissaanermik atuinnermut inatsit malittussaavaat, tassami piumasaqaataammat aatsaat pisariaqarluinnaraangat pissaanermik a-tuisoqarsinnaasoq aammalu pissaanermik atuineq anguniakkanut naapertuutissalluni. Meeqqamik aalajangerlugu tigumminninneq imaluunniit inimit allamukaassineq akuerisaavoq, meeraq imatut pissusilersuuteqarpat, inimi ataatsimoorfiusumi najuutiinnarnissaa illersorneqarsinnaanani, imaluunniit pissaanermik atuinikkut meeqqap imminut allanilluunniit ajoqusiinissaa pinngitsoortinneqarpat. Matut silarliit unnuakkut parnaarneqarsinnaapput, meeqqap attaveqaqateqarnera nakkutigineqarsinnaalluni inissinneqarnerullu aallaqqaataani ullut 14-it tikillugit anitsaaliorneqarsinnaalluni. Pissaanermik atainerit tamarmik nalunaarsorneqassapput nalunaarutigineqassallutillu².

Allumi aatsaat pissutissaqarluartumik pissaanermik atuisoqarsinnaavoq. Pissaanermik atuisoqartarpoq inuusuttoq illumini allanut toqqaannartumik navianartorsiortitsippat. Inuusuttup Allumi inissinneqarnerata aallaqqaataani pisut ilaanni inuusuttut anitsaaliorneqartarput. Taassuma saniatigut inuusuttup tigummillugu aalajangernissaa matulluunniit parnaarsimanissaat pinaveersarneqarput, naak aamma assersuutigalugu pasinarsinnaagaluartoq inuusuttoq hashimik pujortariartorluni, taamaalillunilu imminut ajoqusernissaminik navianartorsiorluni, anilersoq.

3.4 Sulisut ilinniarsimanerat misilittagaallu

Allumi siullermik tikerarnermi, illumini aqutsisoq ilanngullugu, aalajangersimasumik sulisut arfineq-marluupput taartaasullu marluullutik. Aqutsisup saniatigut ataaseq arnaavoq tallimallu angutaallutik. Sulisoq ataaseq pinnagu sulisut 20-t missaanik imaluunniit 30-t aallartinnerini ukioqarput. Sulisut sisamat Kalaallit Nunaanni peroriartorsimapput kalaallisullu oqalullutik, sinneri pingasut Danmarkimi nunanilu avannarlerni allani peroriartorsimasut, taamaattumillu danskisut / norskisut oqalunnerullutik paasinerusarlutillu.

Aalajangersimasumik sulisunit pingasut perorsaasutut ilinniarsimasuupput imaluunniit ilinniarneq aallartissimallugu, ataaseq ilinniartitsisuulluni. Sulisut sinneri pingasut meeqqat atuarfianni imaluunniit ilinniarnertuunngorniarfimmu atuarsimasuupput. Sulisunit perorsaasutut/ilinniartitsisutut ilinniarsimasunit marluk sullissivinni Allumut assingusuni, kalaallinik inuusuttunik atugarliortunik sullissinermik misilittagarput, ataaseq tapersersortitut sulisimavoq Danmarkimilu nalinginnaasumik sullissivimmi sulisimalluni, taavalu ataaseq ilinniakkaminik naammassinneqammilluni. Sulisoq ataaseq perorsaasutut ilinniarsimanngitsoq, Allumili sulilingginnermini sulianut assingusunik misilittagaqarluni, taavalu marluk allat, Allumi sulillutik aallartinginnerminni Allumi inuusuttunut toqqaannartumik atorsinnaasaminik sulinermi misilittagaqaratik.

2016-imi apriliimi siullermeertumik Allumut tikeraanginninni sulisunit arfineq-marluusunit sisamat Allumi sulipput, tassanilu 2014-ip aallartinneraniit sulisimallutik. Marluk ukiuni marlungajanni Allumi sulisimapput, kingulleq sulileqqammerluni. 2016-ip ingerlanerani aallaqqaataaniilli sulisut,

² Pissaanermik atuisarneq pillugu inatsisaat uani takuneqarsinnaavoq: http://inatsisit.gl/Lov?rid=%7b0f803c66-1fe8-4c53-a552-18af2bce3a2%7d&sc_lang=kl-GL

ilinniarsimangitsut marluk soraarsimapput allanillu meeqqanik inuusuttunillu sullissinermik misilittagalinnit taarserneqarsimallutik.

Ilinniarsimaneq, allaninngaanniit misilittagaqarneq, Allumi inuusuttunik sullissinermut immikkut misilittagaqarneq kiisalu oqaatsisigut piginnaaneqarneq inuusaatsimillu ilisimasaqarneq, Allumi inuusuttunik sullississagaanni piginnaanerissallugit pingaartuupput. Piginnaanerit taakku saniatigut sulisut ilinniarsimasut taamatutaaq aamma ilinniarsiman-ngitsut soqutiginninnertik piginnaanitillu inuusuttunik sullissinerminni atorsinnavaat. Amerlanerit pinngortitami angalaarneq sungiusimavaat, tassa pisuttuarnerit, umiatsiamik angalaarnerit, piniarneq aalisarnerlu, taakkulu periarfissaqarfimmikkut atortarpaat, piginnaanerit tamakku kalaallit inuusaasiat pillugu inuusuttunik ilinniartitsinermut atorneqartarput.

Qaammatit pingasukkaarlugit Allumi sulisut pikkorissarnerni minnerni peqataasarput aammalu Sullissivik Mælkebøtten-imi tarnip pissusaanik ilisimasalimmik siunersioqateqarnissamut periarfissaqarlutik. Ilaatigut kinguaassiutit atornerat pissaanermillu atuneq pillugu ilinniaqqinnermik ingerlatsisoqarsimavoq. Taakku saniatigut pisariaqartitsi-sunut kalaallisut ilinniarnissaq Sullissivik Mælkebøtten-ip akilertarpaa. Aammataaq sulisut nutaat oqaluttuarput, misilittagaqarnerusut iitersuillaqqittartut isummersuillaqqittarlutillu, taamaalillutik sulisut nutaat suliamut inuusuttunullu tunngasutigut paasinnipallattarlutik.

3.5 Kommunemik suleqateqarneq

Kalaaleq meeraq inuusuttorluunniit inissinneqartussanngorpat, inisseeriaaseq ilaannikkullu sullissivik inissiisarfik naleqqunnerusoq, inissaqar-titsisorlu, kommunep toqqartarpaa. Sullissivilli inissiisarfik periarfissaqarpoq meeraq / inuusuttoq sullitassaminut ilaanngitsoq takusinnaaguniuk meeraq / inuusuttoq tigorussunagu aalajangernissamut (Deloitte, 2011).

Allup tigneruserpai inuusuttut Kommuneqarfik Sermersuuminngaaneersut, aammali inuusuttoq ataaseq kommunemit allameersoq Allumut inissinneqarsimalluni. Meeqqat Sullissivik Mælkebøtten-ip immikkoortortani allaneereersimasut kiisalu sakkukinnerusunik ajornartorsiutillit Kommuneqarfik Sermersuup Allumut inissikkajunneruai (kommunemi sullissisumik apersuineq).

Kommune inissiisoq pingaarnertut akisussaavoq ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnik nakkutiginnissalluni aammalu meeqqat inuusuttullu inissinneqarsimasut katsorsartinnissaannut pilersaarusiutissallugit pilersaarutillu nutartertuarnissaat aammalu angajoqqaat inuusuttullu imminnut najortarnissaasa amerlassusilernissaat pisussaaffigalugu (Sullissivik Mælkebøtten, 2017). Naak Kommuneqarfik Sermersooq sullissisunik amigaateqarnikkut kommuninut allanut naleqqiulluni eqqugaanikinnerugaluartoq, sullissisoq ataaseq sullitarpassuaqarpoq. Taamaattumik iliuusissanut pilersaarusiornikkut kinguaattoortoqakulasarpoq tassami inis-siinnermut inissiivimmillu aninnermut piffissaq atorneqarnerusarami. Taamaattorli qaammatikkaartumik Sullissivik Mælkebøtten-imi ataatsi-miittoqartarpoq, meeqqat inuusuttullu Kommuneqarfik Sermersuup inissitai tamarmik eqqartorneqartarlutik (kommunemi sullissisumik apersuineq).

Qaninnerusumik suleqatigiinnissaq aammalu kommunemi sullisisut inuusuttunik ataasiakkaanik akulikinnerusumik naapitsisarnissaat Allup aqutsisuata ujartorpaa. Nassuerutigaaali inatsisini piumasaqaatinik malinninnissamut kommunemi sullisisut atugaat ajornakusoortuusut (Allup aqutsisuanik apersuineq). Illuatungaanili kommunemi sullissisoq misigisimavoq Allumik suleqateqarneq pitsaasuusoq. Taassuma misigaa Allu eqaatsumik sulisoq inuusuttunullu Allumiittunut akisussaassuseqarluni. Taamaattumik kommunemi sullissisoq misigisimavoq Allup sulineranut akuliunnissaq pisariaqarpallaanngitsoq (kommunemi sullissisumik apersuineq).

4 ALLUMI INUUSUTTUT

Inuusuttut arfineq-marluk Allumi najugaqartut tunuliaqutaat aammalu Allumut iserterneriniit 2016-imi novembarimi naliliinerup naaneranut siuariartornerat immikkoortortami matumani allaaserineqarput.

Inuusuttunit arfineq-marluusunit marluk Allup 2014-mi augu-stimi pilersinneraniit Allumi najugaqarsimapput, marluk pilersinneraniit ukiut siulliit marluk ingerlanerini isertersimapput, ataserlu Allumut tike-raarnissara ukiup affaata missaa sioqqullugu isertersimalluni. Tikeraar-nermi kingullermi inuusuttoq ataaseq allamut nuussimavoq efterskoler-tussanngorami. Inuusuttut arfineq-marluk, naliliinermi aallaavigineqartut saniatigut, Allup pilersinneqarneraniit sivikitsuinnarmik inuusuttut mar-luk Allumiitsiarsimapput. Inuusuttunit nukappiaqqat sisamaapput nivi-arsiaqqallu pingasuullutik, 12-iniit 18-inut ukioqarlutik. Inuusuttut pingaut Allumut nuunnginnerminni Sullissivik Mælkebøtten-imi najuga-qarsimapput, ataaseq sullissivimmi inissiisarfimmi meeqqanut minnernut naatsorsuussamiissimalluni, ataasesq ilaquttamini sivisulaartumik inissinneqarsimalluni, kingullit marluk toqqaannartumik ilaqutaminninngaanniit inissinneqarsimasut.

Inuusuttut inuunerat siuariartornerallu pillugit allaaserinnineq misissueqqissaarnerlu Allup aqutsisuanik, sulisunik, inuusuttunik taakkulu angajoqqaavinik apersuinerneq tunngaveqarput. Taakku saniatigut illumi nammineeurlunga nakkutigalugit misissuininnik, kiisalu immersugassat apeqqutitallit SDQ-t iluaqutigalugit inuusuttut pissusilersornerminnik inuusuttut namminneq uuttuinerinik, tunngaveqarput.

4.1 Inuusuttut tunuliaqutaat

Inuusuttunit amerlanerit inissiiniarneq sivosooq aqusaarsimavaat, misis-sorneqarnerilu, kommunemit imaluunniit sullissivik Mælkebøtten-imit suliarineqarsimasut, pisoqaangaatsiartarlutik. Inissinneqarneq aatsaat siullermik pisimatillugu, inooqataanikkut misissuineq Allup ingerlattarppaa taavalu eqqarsartaatsikkut misissuineq Sullissivik Mælkebøtten-imi tarnip pissusaanik ilisimasalimmit ingerlanneqartarluni.

Inuusuttut pingasut inuunermik ilarujussua ilaqutariinni paaqqu-tarinnittartuni assigiinngitsuniissimapput aammalu ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinniissimallutik, ataaseq inuunermi ilarujussua aanaminut inissinneqarsimalluni, pingasulli toqqaannartumik angajoqqaaminniit inissinneqarsimapput. Inissiinermut peqquterpassuaqarpoq inuusuttut ilaqaasa assigiinngitsorpasuaanik ajornartorsiuteqarnerinik patsiseqar-tunik: Eqqarsartaatsikkut timikkullu napparsimaneq, imigassamik ikiaroorartumillu atornerluineq, inuusuttunik kinguaassiutitigut inatsisaatsuliorfiginninneq, imminorneq angerlarsimaffeqannginnerlu. Taakku saniatigut inuusuttut marlussuit piffissami sivisuumi atuanngit-soorsimanertik pissutigalugu inissinneqarsimapput (Allup aqutsisua).

Aallaaviatigut meeqqat nammineeurlutik peruluttumik, katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsisumik eqqarsartaatsikkut nappaa-teqanngillat, soorlu aamma inuusuttut atornerluisut, sakkortuumik pinerluuteqarsimasut imaluunniit allatigut nakuuserniartartut Allumit tiguneqartanngitsut. Tassa imaappoq avatangiisini angerlarsimaffippalaartuni inuunissaq killilersuiffiuvalaanngitsooq, inuusuttut aqussinnaasariaqarpaat, aallaaviatigullu atuarnertik suliffitsilluunniit paarisinnaasariaqarlugit (Allup aqutsisua, Sullissivik Mælkebøtten-ip nittartagaa). Naak inissinneqarnissamat piumasaaqatit taama ikkaluartut, imaanngilaq inuusuttut iserteraangamik

inoqataanikkut eqqarsartaatsikkullu ajornartorsiuteqartanngitsut, ilaallu aamma atuarnikkut ajornartorsiuterpassuaqartuusarlutik.

Sulisunit nalunaarutigineqartut malillugit uangalu nammineq ti-keraarninni nakkutigalugit misissuiffiginerini inuusuttut pissusilersornerisigut takuneqarsinnaasutut, inuusuttut ilarpaalui sakkortuunik misigisaqarsimapput misigissutsikkullu ajornartorsiuteqarlutik suliariniarnissaannut ajornakusoortitaminnik. Atornerluineq, inatsisaatsuliorfigineqarneq, sumiginnagaaneq amigaateqarnerlu misigisimavaat, inersimasut tatigisaraluatik inuusuttut pisariaqartitaannik misigissusaannillu ataqqinninngitsut misigisimallugit. Inuusuttut ilarpaaluisa misigisatik ima anniaatigitigisarpaat eqqarsaatiginissaalluunniit kissaatigisarnagu. Poortorlugit qimmarratigerusuttarpaat, taamaattumillu aliasukkumanatik man-ngertisimaniartarlutik. Eqqarsaatiminnut misigissutsiminnullu illersuusi-ortarput, tamannalu allanit qanillineqatsaaliornerminnut atortarlugu taamaattumillu sulisut attaveqarnissamik neqeroorutaat akueri-umasarnagit. Inuusuttut ilaata ineriartornikkut akornuteqarnissaa oqaatsinillu paasinnissinnaannginnera patsitsaatigineqarsimavoq, tamannali qulakkiivineqarsimangilaq. Ataatsimut isigalugu misigissutsikkut ajornartorsiuteqarnerit saniatigu ataaseq kinguaassiutigut killiliisoqarnissaanik ujartuisuuvoq imaluunniit imminut ajoquserniartarluni. Ataasiakkaat hash-imik misileraasimapput pinerlunniakujuttarsimallutillu (Allup aqutsisua, sulisunik apersuineq, inuusuttunik apersuineq, nakuutiginnillunilu misissuineq).

Inuusuttut inissinneqarsimasut amerlanersaat Kommuneqarfik Sermersuumit inissitaammata, taakku ilaqattatik, ikinngutitik siusinne-rusukkullu ilisarimalersimasatik attavigisinnaavaat, arlallillu Allumut inissinneqanngikkallaramilli atuarfigisaminni atuaannarsinnaapput sunngiffimmilu sammisarsimasatik ingerlatiinnarsinnaallugit (Allup aqutsisua).

Inuusuttut arlallit atuarfimmi ilikkagassatigut malinnaasin-naanngillat atuanngitsoortarnikullu ajornartorsiuteqarlutik, marlussuillu inissinneqannginnerminni amigartumik atuarsimallutik. Allat ukiumikkut ilutigisamissulli atuarfimmi ilikkagassatigut ingerlapput inuusuttullu ilin-niarfiini ilinniarsinnaanissaat naatsorsuutigineqarsinnaalluni (Allup aqut-sosia).

4.2 Inuusuttut ineriartornerat

Inuusuttut marloqiusanngorlutik avissimapput, eqimattat aappaaniittut pitsaasumik siuariartornertik imaluunniit ingerlalluarnertik oqaatigaat, eqimattalli aappaaniittut Allumiinnertik sapertutut isigigalugu Allullu sul-lissinissamut nukissaanik atuinissartik sapernartillugu. Taamaattumik naliliinerup sinnerani inuusuttut marlunggorlugit avissavavut, arlaat inuusuttut pitsaasumik siuariartortut arlaallu inuusuttut assortuuttunik isumallit, taamaalilluta sooq inuusuttut taamatorpiaq inuuneqarnersut oqallisigissallutigu. Tikeraarnermi kingullermi inuusuttut ilaat ataaseq ima sivikitsigisumik Allumiissimavoq, inuusuttup taassuma siuariartorsimanera nalileruminaalluni.

4.3 Inuusuttut pingasut pitsaasumik siuariartortut

Inuusuttut pingasut pitsaasumik siuariartortut imaluunniit allanngo-rartuunngitsumik ingerlasut, Allumi tikeraarnermi sulisunut attaveqarnia-rnerusutut pissuseqarput, inini atatsimoorussaniinnerusarlutik, nuannaarpasinnerullutillu. Illumi illullu avataani sammisassanut peqataasarpur, pinnguaatinik pinnguarnissamut oqaloqatigiinnissamullu kaammattuisarlutik soqutigisaminnullu sulisut akuutinniartarlugit. Piffissap ilaani kajumissuseqartanngillat unammilligassanullu annikinnarnut akiuussutissakinnerusarlutik, neriunnerup, sinnattut

soqutiginninnerup takkukkiartuaarneranik ulluinnarnilu inuunerminnut siunissaminnullu soqutiginninnerminnik takutitsipput.

4.3.1 Ujartuisut kajumittullu

Sulisut ilaata oqaluttuaraa, inuusuttut ilaata qaqqami pisuttuarnermi qanoq ammarsimanera: "Qamani pisoqatigiippugut – assorujussuaq pissarsinarpoq. [Niviarsiaq] taanna annukujuttuavoq, qiimanerulerlunili – isitsinnik toqqarluta immitsinnut isigaagut. Assorujussuq tassunga iluaqutaavoq".

Inuusuttoq alla pillugu sulisoq ima oqaluttuarpoq: "Peter matoq-qalluinnaraluarpoq misigissutsinilu oqaatigisinnaanagit. [Maannakkut Peter] siuariartorluarpoq. Killiliisinnaanerulerpoq oqalliseqataasinnaalerlunilu. Soqutiginninnginnermiit inersimasungajattut tunngavilersuisinnaalerpoq. Sulisunik inissiisarpoq tamannalu pitsaavoq. Pisussaaffimminik isumaginnittarpoq, sumiinnini sorusunninilu ilisimallugit."

Inuusuttut ilaat ulluinnarni inuunerminnik tunngaviumik soqutiginnin-nermik takutitsisartut sulisunullu attaaveqarniartartut pillugit sulisut ta-kunnittarnerat, uanga inuusuttunik oqaloqateqarninnit upper-narsarneqarpoq: "Pinnguaatit matador pinnguarissallugit nuannaraakka, tassami kingullermik Inuk [sulisoq] ajugaaffigakku. Qaqqami kanger-lummilu angalaarneq nuannaraara."

Amma sammissalugit soqutigisatik inuusuttut oqaluttuaraat, aammalu ilinniarnissat, sunngiffimmi suliffissat siunissamilu inuussutis-sarsiutigiumasatik suunersut oqaluttuaralugit. Ilinniarnissamat sinna-tuminnut tunngavilersuutigaat aningaasarsiornissamik nuannisarnissamillu tamatuma periarfissiinissaa.

Inuusuttoq ataaseq Allumut peqqammerpoq piaartumillu suli-sunut pitsaasumik attaveqalersimalluni. Allat marluk Allumi najugaqar-nerminni siuariartupiloorsimapput – atuarnerup misigissutsillu tungaa-sigut. Sulisut naapertorlugit, Allumiinnermik aallaqqaataani inersimasunut tatiginninngillat, misigissutsikkut matoqqallutik, imminnut naleqartinnerat appasilluni namminerlu piginnaaneqarnerminnik upperinnippiaratik kisalu atuarnissaminnut kajumissuseqarpiaratik. Allumiinnerminni suli-sunut ammariartuaalersimapput unammilligassanullu annernut minnernullu peqataajartuinnaalersimallutik, taavalu aamma atuarfimminnik (sunngiffimmi suliffimminnik imaluunniit ilinniarnerminni suliffimnik sungiusarfimminnik) paarsinermikkut inissisimanerminnik allangueqataanissamat kajuminnerulersimallutik.

Inuusuttut kajumissuseqaleriartuinnarnerat neriuteqarneruleri-artornerallu sulisut ilaata inuusuttut ilaannik eqqartuinerani takuneqarsin-naavoq: "Rasmus pissusitoqqanik allanguisutut imminut eqqartortalerpoq oqaatigisarlugulu inuusuttunut allanut, immisut inissisimasimasunut, maligassiuisoorusulluni".

Taama oqarneratigut takuneqarsinnaavoq nammineq siuariartornissani aammalu ajornartorsiuteqarluni peroriartornerminik allannguissamat periarfissaqarnini ilisimaarilersimagaa.

Sulisut nammineerlutik erseqqissarpaat, inuusuttunut tapertaa-nerminnik, iluaqutaarusunnerminnik soqutigisaannillu soqutiginninner-minnik, sulisut namminneq sammisaminnut peqataanissaannik ammaassinermikkut, inuusuttut aallartinniagaannut peqataarusunnerminnik takutitsisarnertik pissutsinik allanngueqataasartoq. Pinngitsaaliniartanngilaat, inuusuttulli oqalunnissaannut sammisamat peqataanissaannut piffissanngornissaa utaqqisarlugu. Allup akuersaartumik periuseqarluni perorsaanera angerlarsimaffippalaartuuneralu inuusuttunut taakkununga iluaqutaarpasippoq.

4.3.2 Pisariaqartitanik kinguartitsigallarsinnaannginneq inooqataanikkullu attaveqarneq

Inuusuttut ingerlalluarnerpaat ilaat, (inuusuttut Allumiittut amerlanersaat assigalugit) aamma eqqarsaqqaaratik iliuuseqariataarsinnaasarput aammalu massakkorpiaq pisiaqartitaminnit ima aqunneqarsinnaatigisarlutik siunissamut ungasinnerusut anguniakkat isiginiarunnaarsinnaasarlugit. Ajornartorsiutit tassaasinnaapput suliffimmik tiguminniinnarsinnaanngineq atuarfimmilluunniit paarsisinnaannginneq imaluunniit eqqarsaqqaarani iliuusererusutat aqunniarnerisigut ajornartorsiuteqarneq. Tamakku saniatigut inuusuttut ingerlalluarnerpaat, inuusuttut allat assigalugit, inooqataanikkut unimmilligassaqartarput, taamaattumillu Allumi Allullu avataani ukiumikkut ilutigisaminnut attaveqarnermik attassiniarnertik ataavartumillu aallussiniarnertik ajornakusoortittarlugit.

4.3.3 Aalajangeeqataaneq aammalu angerlaqqinnissamik naatsorsuutiginninnginneq

Inuusuttut marluk Allumut inissinneqannginnerminni Allu sunaasoq ilisimasimavaat, manninnerlu tassani najugaqarnissartik kissaatigisimal-lugu. Pingajuat Allumi najugaqalinnginnermini tassunga tikeraarsimavoq, inissinneqarnissanilu akuersaarsimallugu. Taamatut inuusuttunik akuutitsisimaneq inuusuttut allanut naleqqiullutik sungiussisimanerannut aammalu Allu angerlarsimaffimmissut akuersaernerunerannut peqqutaqaataasinnaavoq.

Ilutigisaanik erserpoq inuusuttut taakku pingasut tamarmik ilaqtariinnit, angajoqqaanit isumaginninnissamut periarfissaqangitsuneernerat, soorlu napparsimaneq, atonerluineq toqusoqarsimanelu peqqutaallutik. Marluk inissinniarneqarneri sakkortuunik allanngorarfiusumik ingerlasimavoq aammalu angajoqqaanit ilaqtariinnillu paaqqutarinnittunit sumiginnagaaneq inuusuttunit taakkunanga misigineqarsimalluni. Aataakut, aanaakut, ajakkut atsakullu paarisarsimavaat, taakkulu aalajangersimasumik akuttussusilimik najortarpaat, kisiannili sulisunit, kommunemit inuusuttunilluunniit oqaatigineqanngilaq angerlaqqinnissa naatsor-suutigineqarnerseq kissaatigineqarnerorluunniit. Ajornartorsiorluni pe-roriartorsimaneq soorunami inuusuttunut oqimaappoq. Ilutigisaanilli imaappasippoq, soorlulusooq inuusuttut-angajoqqaamik ajornartorsi-uteqarnerujussuat peqqutigerpiarlugu- Allumi inuunertik taamaattussatut isigilersimagaat, tassami pissutsit taamaatillugit angajoqqaaminni peroriartorsinnaanissartik takorlooruminaatsikkamikku. Tamanna angajulliunernut marlunnut ima kinguneqarpoq inissinerup atorunnaarnerata kingorna aaqqissuussamik suliuteqartoqarnissaata kommunimit akuerineqarsimanela, taamaaliornikkut taakku marlunik namminneq initaarnissaminnut piareernissamik tungaanut (kingusinnerpaamik 23-nik ukioqalerunik) Allumi najugaqarnissaat qulakkeerneqarluni. Taamaattumik taakku siunissaasa qanoq innissaat siumoortumik eqqoriarumanarneruvoq inuusuttunut ingerlalluannginnerusunut naleqqiullugu.

4.3.4 Atuarneq, ilinniarneq sulinerlu

Inuusuttut pitsaasumik siuariartortut ilaat assassornermik ilinnartutut aallartissimavoq, ataatsip meeqqat atuarianni angusani pitsanngorsarniarlugit Piarersarfimmi atuarluni aallartissimavoq taamaalilluni inuussutissarsiummik ilinniarfimmi aallartissinaalerniassagami, kingullerlu meeqqat atuarianni atuarluni.

Inuusuttup ataatsip meeqqat atuarianni atuarnerminik naam-massinnissimasup misigisimavaa atuarnikkut ersarissumik siuariarsimal-luni. Eqqissisimaneq aalajaatsuunerlu Allumi angusimasani atuarfimmi ingerlallualernerminut atorsimavaa aammalu soqutigisami aalajangersi-malluinnertut iserfiginissaannut nukissanik aallarfigisimallugu, taamaalil-luni danskisut tuluttullu piginnaasani pitsanngorsarsinnaalersimallugit. Inuusuttup annerup aappaa atuarfimmi ilikkagassatigut

ajornartor-siuteqarsimavoq, siuariaateqarsimaninili malugisinnaagamiuk tamanna kajungernerulerneranik kinguneqarsimavoq, aammami misigisimagamiuk sulisitsisoqartoq imminik atorfissaqartitsisunik, aammalu atuarnerninik naammassinninnissaanut utaqqerusuttunik. Taamaalillutik inuusuttut taakku marluk misigisimavaat, sulitsisunit saaffigineqarlutik ilinniarnerninnut atatillugu sungiusarlutik sulilernissaminnut periarfissaqarlutik imaluunniit sunngiffiminni sulinissaminnut neriorsorneqarlutik. Allatut oqaatigalugu pitsaasumik ingerlajartornerat tuniluuttutullusooq ingerlaalerpoq, imminut tatigingerulerneq, nuannaarnerulerneq pisunullu akuer-saarnerulersimaneq Allumi takutittagaat Allup avataani ulluinnarni inuu-nermut ingerlateqqinneqartarluni. Kalaallit sulisitsut ataatsimut isigalugu inooqataanermut akisussaassuseqarnersut nalunaarusiami matumani oqaaseqarfineqarsinnaangilaq. Imaappasipporli inuusuttut taakku iluatsitsisimasut, tassami sulisitsisunik inooqataanermut akisussaassusilinnik inuusuttullu piginnaanerinnik takunnissinnaasunik naapitsisimagamik.

Inuusuttoq Allumi pitsaasumik siuariartortoq kingulleq, kingul-lermik tikeraarnermi suli atuangitsuuqarsimavoq taamaalillunilu atuar-nermini Allumi siuariarsimanerninik atuilluarnissani sapersimallugu.

4.3.5 Inuusuttut pitsaasumik siuariartorsimanerat atatsimut isigallugu

Ataatsimut isigalugu nalilerpara, inuusuttut taakku pingasut ingerlalluar-nerit, sulisumut ataatsimut arlalinnulluunniit tatiginnikiartulersimasut imaluunniit tatiginnilersimallutik, taamaalillutik sulisut inuusuttut inuu-nerannik siuariartornerannillu suliaqarnissamut periarfissaqalersimapput. Ataatsimut isigalugu paaqqinnittarfimmiinnermi piumasagaat inuusuttut akuersaarpassippaat. Akuersaarneq tamanna, inuusuttut Allumi najuga-qarnissaminnik aalajangeeqataasimanerannik peqquteqarsinnaavoq, aammalu Allumiinnikkunik allamiiffissaqanngitsutut misiginerat peqqutaasinnaalluni, tassami angajoqqaaminni najugaqarnissaminnut takorluukkatik piviusorsiuunngitsutut takusimasinnaagamikkit.

Inuusuttut marluk pitsaasumik ineriartornerat sulisitsisunit Allup avataaniittunit ikiorfartorneqarpoq, tassami taakku takutikkamikku i-nuusuttut nuannaralugit aammalu ilinniarnernannut atatillugu sullivimmi sungiusarnissaannik sulinissaannillu neqeroorfigisimagamikkit. Taamaalillutik Nuummi inuiaqatigiinnut nalinginnaasunut Allup qanimut akulerusimanera inuusuttut iluaqutigilluarpaat. Inuusuttut taakku pingasut nukarlarsaata ukiukinnerunini iluaqutigaa, tassami inuup ineriartornera eqqarsaatigalugu inersimasunut attaveqarnissani, angajulliuernerusunut nammineersinnaanerusunullu naleqqiulluni, pisariaqartinnerugamiuk.

4.4 Inuusuttut assortuuttunik isumallit pingasut

Inuusuttut sinneri pingasut siullermik tikeraarnermi Allumi najugaqartut, ineriartornerat arlalinnik ajornartorsiuteqarnermit sunnerneqarpoq, Al-lumiinnertillu assortuuttunik isumaqarfigerpasinnerullugu. Piffissat ilaan-ni inuunerinnerusarput, misigissutsitik pillugit ammalaarsinnaallutik, ikinngutitik pulaaqqusarlugit Allumilu ullup unnuallu ingerlaneranut mallinnissinnaallutik. Taamali ingerlanerat sullinneqarnissamik itigartitsisar-nerit, tarfisarnernit, imminut ajoquserniarnernit, ulloq unnuarlu munin-neqaraangata, atuangitsooqattaalernernit aammalu hash-imik imigassa-millu aalakoornartulimmik misileraaniartutut pasinartuliornernit kiisalu pinerlunniartarnernit, akornuserneqakulasarpoq. Imaappasippoq inu-usuttut taakku Allumiinnerminnik sungiussiniarnertik ajornakusoortik-kaat, ulluinnarni Allumi inuunerup

nalinginnaasutut, atugarissaarnermin-nut iluaqutaasussatut ingerlasuunera akuersaaruminaatsikkaat, aammalu Allumi sulisunut attaveqalernissartik ajornakusoortillugu.

Piffissami naliliiffiusumi, inuusuttut inuunerannut siuarier-tornerannullu tunngatillugu sulisut ernumanertik oqaatiginiarnerusarpaat. Taamaattumik sulisut kommunellu eqqarsaatigaat, Allu najungaqarfigis-sallugu taakkununga eqqortuunersoq. Piffissami naliliiffiusumi aalajangerneqarpoq, inuusuttut ilaat inissiisarfirmmut allamut inissinneqassasoq, ataaserlu nammineq kissaatini malillugu efterskolelersimalluni.

4.4.1 Angerlarsimaffiup ulluinnarnilu inuunerup suunerinik paasinnittaaseq

Inuusuttut taakku pingasut atatsimoorussaminnik pissusilersuute-qartarput aammalu assigiinngitsutigut Allumi malittarisassat, ulluinnarni pisartut aalajangersimasut attaveqatigiinnerillu apeqqusertaramikkit – tassa imaappoq Allup angerlarsimaffittut isikkoqarusunnerminut tun-ngavippiaa inuusuttunit apeqquserneqartarpoq. Soorlu issuaanermi tul-liuttumi takutinneqartoq, pigisat tungaatigut Allumi inuuneq pitsaaqute-qartippaat: ” [Allumi najugaqarneq] pitsaallunilu pitsaanngilaq. Maani najugaqarnera nuannaraara. Illu angivoq, taavalu PlayStation-imik pin-nguartoqarsinnaalluni. Nerisassiortoqarsinnaavoq. Qarasaasiaq angallattaqaq atorneqarsinnaavoq.”

Inersimasulli aalajangiisussatut inissisimanerat tunngaviusumik apeqquserpaat taamaattumillu piffissat neriffissat innarfissallu, mamaku-juttortarnermut tv-kkullu isiginnaernissamut malittarisassat, unnuakkut sinittariaqarnerup ullukkullu eqqumasariaqarnerup pisariaqarnera kiisalu atuariatortuaannarnissaq, akerleralugit. Taakku saniatigut suli-sunik tatiginninniarneq attaveqarniarnerlu ajornakusoortippasippaat – immaqa attaveqarnerup uppernassusaa apeqquseramikku, imaluunniit immaqa ikilerneqarsimanitik pakatsisimanitillu ima amerlatigimmata, allaat inersi-masunik tatiginninniarneq ajornakusoortilersimallussuk.

Allup inersimasunit aqunneqarneranut akerliuneq malittarisassa-nut, angerlarsimaffiup eqqortup qanoq ittuuneranik apeqqutinik akullugu, inuusuttumik 15-inik ukiulimmik apersuinermit issuaanermi saqqummerpoq:

Piffissat innartarfiit nuannarivallaanngilakka. Nal. 21.30 innar-tarneq. Siusippallaarpoq. Inersimasut oqartarput: "Malittarisassat taamaapput". Oqartarput qanoq ukioqqortutigineq apeqqutaasoq. Nal. 11[...] innartarusukkaluarpunga. Isumaqarpunga Allu angerlarsimaffiviunngitsaq. Malittarisassarpassuaqarpoq. Angerlarsimaviunngitsut ippoq. Apeqqutigi-neqartassanngikkaluarami fjernsynersinnaanerluni PlayStation-ersinnaanerlunilu. Taamaallaat sapaatip akunnerata naanerini paarnap isseranik imeqqusaasoqarpoq. Nalinginnaasumik aatsaat unnukkut nereernermi fjernsynertoqaqqusaavoq. Nuanniusappoq. Sooq taamaattoqarnersoq inersimasut oqaatigisanngilaat. Ima oqaannartarput: "Aatsaat unnugu".

Inuusuttorli alla, Allumut inissinneqannginnermini ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmi akkajaami najugaqarsimasoq, akerlerluinnaanik misi-givoq: ” [Alluminngaanniit] aaqqissuussaanagerusumik inuuneq Lisep sungiusimasimavaa, akisussaaffik kiffaanngissutsimit pisoq aqukku-minaatsippaa. Inersimasut maligassiusut, Alluni sulisunit takutinne-qartumit erseqqinnerusut, taassuma maqaasivai – arnaq utoqqasaaq anaanatut inissisimasoq” (sulisumik apersuineq).

Inuusuttut pingajuata malittarisassanut aaqqissuussaanagermullu akerliunini takuttarpaa, tassa sapaatip akunnerani ullut arlallit unnukkut unnuakkullu Allumit qimaguttarnermigut, Nuup qeqqani

aneeqataalluni imaluunniit ilaqtamini nalunngisaminilu unnuilluni. Ullukkut sinissuaar-tangaarmat atuariatortinniaraluarlugu ullut amerlanerit sulisut iluatsin-ngitsoortarlugu.

Sulisut inuusuttut anguniartaraluarpaat, itigartinneqartarlutilli, imaluunniit sulisut oqaasii inuusuttut tusaasuusaartarlugit, sulisoq ima oqarpoq:

Larsip imerneq misilissimavaa pujortartarlunilu. Immaqa aamma hash misilissimavaa. Tamakku apeqqutiginiartaraluarpakka, akineqartarnangali. Inuttut oqaloqatigigaanni oqartarpoq nalullugu. Immaqa soqutigisamik ataatsimoorussamik nassaarsinnaagaanni iluaqutaassagalarpoq – aallaqqaammut oqaluttualaartaraluarpoq, maannali oqaluttuarnissani eqiagilersimavaa. Immitsinnut attavigivallaanngilagut (sulisumik apersuineq).

Soorlu inuusuttup 15-inik ukiullip apersorneqarneranit issuaanermi er-sertoq, Allumi malittarisassat, ulluinnarni pisartut aalajangersimasut su-sassareqatigiinnerlu angelarsimaffittut takorluukkaminnut tullu-arpallaanngitsutut inuusuttut ilaasa eqqarsaatigisarpaat. Allup angerlarsimaffippalaarneranut nalinginnaasuuneranullu akerliunertik ilaasa eqqarsaatiginagu qanoq iliuuseqarnikkut timertillu atorlugu - soorlu qimaallutik, kamappalullutik oqaatiginnillutik imaluunniit sulisumut at-atsumut arlalinnuunniit sapaatip akunnera naallugu oqaaseqarnatik - takutittarpaat.

Akerliuneq tamanna sulisut ima paasisarpaat nammineq aalajan-giisuunissamik pisussaaitaaffittut kissaateqarnerinnaanngitsoq, aammali inuusuttup nammineq aalajangiisuujunnaartutut misiginini pissutigalugu annilaanganeramik takutitsisuusoq, taamatummi misigilersarput nalingin-naasumik inuunermi, sungiusimannngisaminnit, aqunneqarumanatik aammalu inersimasunit tungaviusumik tatiginnngisaminnit aqunneqaru-mananik: "[Nipangersimaneq] nammineq aqutsisutut inissinnertut isigi-neqarsinnaavoq. Kina oqaluutissanerlugu uanga nammineq aalajanger-tussaavara. [Sussanersunga] ilissi oqarfigissanngilassinga". Nammineq aqutsinissamik angusaqarniarnerup sanitigut tamanna aamma sulisut ima paasisarpaat, misigissutsinit annernartunit qimaaneq taakkulu isummerfiginaveersaarlugit iliuuseqarnertut: "Anisarput, annertartut isummerfigerusunnginnamik. Immaqa unitsinneqarnissartik kissaatigisarpaat, taamaaliorneq arlaatigut isumassuinerit isigigamikku [...], [matuli] uatsinnut matoqqateqqusaanngilaq".

Nipingersimaneq, qimaaneq malittarisassanillu unioqqutitsineq aamma annilaanganermik, anniarnermik kannigusunnermillu iliuuse-qarfiginninniarnerit isigineqarsinnaavoq, inersimasunillu tatiginnngisaminnit aqunneqarniarnerit, inuusuttut eqqunngitsutut isigi-saminnik, akerliunerminnik takutitsiniarnerisut isigineqarsinnaalluni.

Meeqqat inuusuttullu inissinneqarsimasut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmi inuunerannik paasinninniarnermi, angerlarsimaffip-palaartuunermik uppernassutsimillu apeqqut arlalitsigut pingaaruteqarlu-innarpoq (Højlund 2006; Højlund 2009). Meeqqat atugarliortuunngitsut ilaqtaminni inuunerannut sapinngisamik assingunerpaamik, inuusuttut peroriartornissaannik ulluinnarnilu inuuneqarnissannik neqeroorfigisin-nanissaat, Allup aammalu ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit nutaanerusut allat kissaatigaat, taamaaliorneq inuiaqatigiinnut nalinginnaasunut i-nuusuttut akulerutsinnissaat angujumallugu. Arlalippassuartigut tamanna isumassarsiaatsialaavoq aammalu meeqqanik inuusuttunit qasukkarsima-nartutut, eqqissisimaarnartutut toqqissisimanartutullu misigineqarluni. Naak pissutsit taama ittut nalinginnaasumik ilaqtariinnik paasin-nittaatsimut pingaaruteqarluinnaraluartut, ulloq unnuarlu paaqqinnittar-fiup naammasisinnaanngilai, tassami angerlarsimaffippalaartumik angerlarsimaffimmilu attaveqatigiiffiusumik pilersitsiniarneq tamanna meeqqat inuusuttullu ilaasa eqqunngitsutut ilumuunngitsutullu isigisarpaat. Taamaalilluni angerlarsimaffippalaartitsiniarneq illuatungaattigullu sullissi-vimmi inersimasut taarseraattut, aningaasanik atuilluaaniarneq sulisutullu ingerlatsineq

meerarpassuarnit inuusuttorpassuarnillu imminnut naapertuutinngitsugut misigineqartarput (Højlund 2006; Højlund 2009). Aamma tamanna inuusuttunut Allumiinnerminnik sungiussinnaanngitsunut atuussinnaavoq, tassami inersimasut attaveqaqatigiinnissamik neqeroorutaasa piviusuuneri inuusuttut qularisinnaasarmatigit, nalinginnaasumillu angerlarsimaffippalaartumik Allup pilersitsiniarnerigalua angerlarsimasutut misigiffigisinnaasarnagu.

Suut angerlarsimaffik angerlarsimaffinngortittarneraat pillugu Danmarkimi assigiinngitsorpaalunni paasinnittaaseqartoqarpoq, aammalu meeqqat inuusuttullu atugarliortut atugarliunngitsunut naleqqiullutik angerlarsimaffiup suunera pillugu allaanerusumik paasinnittaaseqarsinnaal-lutik. Taassuma qaavatigit angerlarsimaffippalaassutsimut ilaquta-riinnermullu tunngasut Kalaallit Nunaanni inuusaatsimit ilaneqarput, tassami qallunaat inuusaasiannik inuusaaseqarnerusut angerlarsimaffippalaartut, eqqortutut pissusissamisootutullu paasisartagaat, kalaallit ileqquannik inuusaasiannillu tunuliaqutaqarnerusunit allarluinnarmik isumaqartinneqarsinnaapput. Ilaqutariinni danskini ilaasut naligeerujus-suartut isigineqartarput, ilaqutariippassuarnilu aalajangiisoqarnialeraangat meeqqat peqataatinneqartarlutik (Dahl, 2014). Kalaallit Nunaanni ileqquusimavoq angajoqqaat meeqqallu pissaaneqarnikkut naligiinneru-nerat, tamatuma nassatarisaanik meeqqat sorpassuarnut nammi-neersinnaanissaat naatsorsuutigineqarsimavoq, ataatsimullu isigalugu angajoqqaat qitornaminnut aqutsisussatut tunuarsimaarnerusarlutik:

Siulitta meeqqat pillugit paasinnittaasiat tassaasimavoq meeraq namminerluni inuttut pissuseqartoq, taannalu isumagineqassa-soq. Meeraq uteriitsuuppat, tamanna allanngortinneqassangilaq, uteriitsuuneranili ataqqineqassalluni – annassagaanni periusissamik pisariaqartumik inersimasut meeqqat ilinniartiinnavit-tarpaat, piumagunik malissinnaassannik. (Rasmussen, 1977; Christensen, 2012).

Taamaattumik meeqqat inuusuttullu, Danmarkimi pisartunit anneru-sumik, namminneq sumukarnissaminnut misillitakkaminnillu ilinni-utiginninnissaminnut akuerineqarnerusarput, inersimasunit killiler-sorneqaratik. Kalaallit meerartaasa amerlasuut nammineerlutik pinngortitami angalaarneq piniarnermullu atortunik passussinissartik siusissukkut ilinniartarpaat, taamaattumik inuusuttut Allumiittut, sinittarnertik, peqqissusertik atuarnertillu isumaginiarlugu Allup ingerlatsiniarnera pituttuisutut misigisarpaat, inuusuttullu allat kiffaanngissuneqarnerullutik illersornikinngerullutillu inuunerannut akerliusutut isigisarlugu.

Inuusuttut arlallit Allumi pissutsinut naleqqussarniarnermik ajor-nakusoortitsisut, alliaortnerminni piffissami sivikinnerusumi sivilunerusumiluunniit illoqarfinni ileqqutoqqanik ingerlatsitsiffiunerusuni najugaqarsimapput, Nuummi pissutsinut naleqqiullutik qallunaat inuusaasiannik atuiffiunnginnerusuni. Inuusuttut ilaata pinngortitami sivi-suumik pisunnerit sungiusimavai ulluinnarnilu inuunini, allanit akuleruffigineqarani, inuunerminik nammineq aqutsineq sungiusimasimallugu. Taassumali oqaloqatigerusunngimmanga, tamanna pillugu qanoq eqqarsarnersoq ilisimanngilara, takorloorneqarsinnaavorli tamanna nukittoqutitut tulluusimaarnermik nassataqartutut isigigaa. Allumi sulisunik inersimasunik naapitsinermi taakku kissaatigaat, inersimasutut akisussaaffianik taassuma iperaatinnessaa, taamaattumik takorloorneqarsinnaavoq akerliuneq nammineq pisunut aqutsisuunermik taamatuttaaqa aamma kinaassutsimik tulluusimaarnermillu inuunermi ilagisaanik annaasaqarnissamut tunngassuteqartoq.

Allumi inuusuttut ilarpaaluisa inersimasunik allanngorartumik tatiginassusilinnik, aqutsisussatut akisussaaffilerneqarsinnaanngitsunik, peqateqarlutik peroriartorsimanerisa saniatigit, aamma inersimasunit aqunneqarnissamut akerliuneq inuusaatsimik tunngaveqarsinnaalluarpoq. Aamma inuusuttup angajoqqaavinik apersuinermi tamanna takutinne-qarpoq, tassami ataataq ima

oqarami: "Killilersuinngilagut – taakkunun-nga ajunngippat torersumillu aperippata naammappoq. [...] Ima oqartuaannarpunga "illit una timit. Pujortarusukkuvik pujortarsinnaavutit. Taamaaliornissanili kissaatiginngilaa." Aaqqissuussaaneq, malittarisassat killissallu piuneri angajoqqaat pitsaasutut isigaat, tassami misigigamik i-nuusuttut inuiaqatigiinni kalaallini nutaaliaasuni inooqataassappata tamakku iluaqutaasut. Namminnerli angajoqqaatut peruserinngilaat, angajoqqaatullu naalagaaniartuunissartik pissusissamisoorsorinagu. Taamaattumik inissiineq taakku arlaatigut oqilisaanertut misigisarpaat, tassami namminneq qitornaminnut tunniussinnaanngitsutut misigisaminnut Allu tunniussaqaarsinnaasutut misigisaramikku.

Taamaallillutik Allumi inuusuttut sulisut oqartussaanerannik apeqqusiigaangata, imaalluarsinnaavoq angajoqqaat meeqqallu inissisi-maffiat kalaallit inuusaasiannik, qallunaat inuusaasiannit allaaneruserumik, tunngaveqartoq. Inuusuttut ataasiakkaat, soorlu nivisarsiaaraq pineqartoq, Allup aaqqissuussaaneraniit suli sukannerneruserumik ulloq unnuarlup paaqqinnittarfimmi anneruserumik siusinneruserukut inissinneqarsimapput, taamaakkaluartoq inersimasut oqartussaasuunerat apeqquserarpaat, peqqutaagunarluni sulisut inuusuttullu ukiumikkut qanittuaraaneri pis-susissamisoortutut isigigunannnginnamikku.

Aammattaq danskit oqaasii angerlarsimaffimmiittutut misiginissamut akornutaasinnaapput. Sulisut affaat amigartumik kalaallisut oqalussinnaammata, sulisut akornanni attaveqatigiinneq danskisut ingerlaneruserpoq. Inuusuttut amerlanersaat danskisut paasilluarsinnaapput, aammali ilaqarput danskisut oqaloqatigiittunik malinnaaniapiloortartunik, taamaattumik danskisut oqaluttoqartillugu allanertatut avataaniittutullu misigisinnaasarlutik. Sulisut misigisimapput tamatuma inuusuttut, assortuuttunik isumallit, inersimasut tatigalugit oqaluttuarfiginissaannut killilersuisinnaasoq:

Danskisut oqaasilinnut nukappiaqqat attaveqanngillat. Danskisut oqaasii inuuaallarpur – ilaannikkut misigilersarpunga inuusuttut danskisut oqaluullugit. Danskisut oqaasii imminnerminni ajortuun-ngillat, namminnerli angerlarsimaffimmi allat oqaasii atorlugik oqalunnissaq pissusissamisuunngilaq. Tamanna inuusuttut kinaassusaannut naleqartitaannullu pingaarutilerujussuuvoq. Pin-gaarutilerujussuuvoq ilisimassalluni suminngaanneerluni kinaanerlunilu. Nammineq angerlarsimaffimmi nammineq oqaatsit atorlugit oqalusinnaasariaqarpoq. Kalaallit inuusaasiata naleqartitaasallu atornerqarnerunissaat pisariaqartippurput. Taa-maattoqarpat angerlarsimasutut misiginerussapput (sulisumik apersuineq).

Aammali sulisut oqalutturput, inuusuttunut pitsaasumik siuariartortunut tunngatillugu, oqaatsit pingaarutaat milliartortartoq. Tamanna pisarpoq, inuusuttut danskisut oqallorinnerulernerit pissutaallutik, taamatuttaarli aamma sulisut inuusuttullu imminnut ilisariserulernerit ilutigalugit ilaatigut oqaatsit pingaarnerujunnaartarmata.

Inuusuttut taamatut Allumi inuunerminnik sungiussiumaa-taarternerit sulisunullu attaveqarnissaminnik kissaateqartanninnerit, Al-lumi ulluinnarni inuuneq angerlarsimaffippalaanngitsutut misigisarnernik peqquteqarsinnaavoq, tassami inersimasut attaveqatigiinnissamik neqeroorutaasa piviusuunerat upperisinnaasannginnamikku, imaluunniit Allumi oqaatsit peqqutaallutik allanertatut misigisaramik. Immaqa i-nuusuttut ilaannut ataasiakkaanut tamanna allanngornaviannngilaq; ilaasali taama paasinnittaaseqarnerminnik allannguinissaannut periarfissaqarunarpooq aammalu Allup angerlarsimaffippalaartuuneranik, Allumilu atugassaritigaasutut neqeroorutit tunngavigalugit attaveqatigiinnissaq akuersaarsinnaalerlugu.

Immikkoortut tallimaanni sulisunik apersuineq aallaafigalugu oqallinneq ingerlanneqassaap, eqqartorneqassalluni sulinermi aalajanger-simasumik pisartunik assigiinngitsunik allanngineq, killissat pisartullu aalajangersimasut maannakkut atuuttut attatiinnarlutik, qanoq ililluni inuusuttunut iluaqusiisoqarsinnaanersoq.

4.4.2 Kanngusunneq angerlaqqinnissamillu neriuuteqarneq

Allup angerlarfimaaffivittut misigiffiginissaanut inuusuttut ilasa ajor-nakusoortitsinerinut peqqutaataasinnaagunartut ilagaat, inuusuttut ilaasa inissinneqarsimanertik kanngusuutigimmassuk aammalu anger-laqqinnissamik angajoqqaatillu peqatigalugit ulluinnarni inuuneqaqqiler-nissamik neriuuteqarnerat. Inuusuttulli pitsaasumik siuariartortut, soorlu allaaserineqareersutut, ullut ilaanni angajoqqaamik najugaqaqatigeqqiler-nissaannut neriuutaarussimapput Allulu angerlarsimaaffimmissut akuer-saarlugu, taakkununga sanilliullutik inuusuttut assortuuttunik isumallit, piffissami malinnaaffigakkit, sulii angerlaqqinnissaminnik neriuuteqar-put (inuusuttunik sulisunillu apersuineq).

Inuusuttut ilaata angajoqqaavisa tamanna ima oqaatigaat: "Kan-ngusussimavoq najugaqaqitigiunnaaramisigut. Atuarfimmi oqaluttuarinissaa kissaatigigisimanngilaa." Inuusuttut assortuuttunik isumallit ilaasa inissinneqarsimanertik tunngaviumik kukkusutut misigaat aammalu pitsaanngitsumik imminnut kinaassusiliinertut, ikinngumik isaannit isigalugu nalikinnerulersitsisutut.

Pisut ilaanni inuusuttut angajoqqaaminnut angerlaqqinnissamin-nik neriuuteqarput, tassami inissinneqarsimanertik sulii akueriuminaatsik-kamikku imaluunniit misigalutik inissinneqarsimanerminnut peqqutaasut atuukkunnaarsimasut. Inuusuttut ilaat pillugu ima oqartoqarpoq:

"Parnuunap aalajangersimasumik akuttussusilimmik ananani najortarparaa akulikitsumillu unnuiffigisarlugu. Parnuuna arnaata angerlartikkusuppaa. Paasisinnaanngilaa qitornani angerlartissinnaanagit. Taanna sulivoq ataataallu najorunnaarsimallugu" (sulisumik apersuineq). Inissisimanermik angajoqqaat akuersaannginnerat aammalu angajoqqaatut akisussaaffimminnik paarsisinnaasutut misiginerat meeqqanut tuniluuttarpoq, taakkulu nalornigilersarparaat pitsaanerussanngikkaluarnersoq angerlaqqikkunik. Angajoqaalli siunertaat pitsaasut piviusunngunngikkaangata, tassa isu-maqatigiissutinik eqquutsitsinngitsoorlutik imaluunniit isumassuineramik takutitsinngitsoorlutik, inuusuttut pakatsikulalersarput. Inuusuttut as-sortuuttunik isumaqarnerat angajoqqaanissaaq takussaasarpoq, tassami illuatungaatigut qitornamik angerlarnissaat kissaatigisarparaat, illuatungaati-gulli inissinneqarimani oqiliillaatigisarlugu ilaannikkullu namminneq ajornartorsiutiminnut qitornamik illersornissaat kissaatigisarlugu:

Ataatsimooqqilerusukkaluaqaagut, tamatumali qanoq pinissaa nalullugu. Sapinngisamik piaarnerpaamik, ilaqutariittut najoq-qilerniassagatta. [...] Allumut pulaakulanngilagut. Sumi najuga-qarnissaq nalullugu tikeraarnissaq ajornakusoorpoq. Tikeraarutta isumaluinnassaagut. Najornissaannut isumaqatigiissuteqaraluarpuqut, eqquutsinneqanngilarli.

Taamatut assortuuttunik isumaqarneq arlaatigullu oqilisarneqartutut misigineq, inuusuttut assigiinngitsunik isumaqartarnerinut peqqutaataasinnaagunarpoq, tassami sapiiserlutik angajoqqaaminnit qimagunniar-taraluarput akerlianilli aamma pisoqartarluni, taamaalluni nikeriaqqinnissaq ajornakusuulersarpoq, siunissamullu sinnattoqarsinnaaneq pilersaarusiorsinnaanerlu ajornakusoorarluni. Taamaattumik inuusuttut inersimasunut attaveqalernissamik kissaateqannginnerat, pakatsinermik kamannermillu

peqquteqarluarsinnaavoq, imaanngitsoq inunnut allanut qanimut attaveqaniarneq amigaataasoq. Paasiuminaassinnaagaluartoq inuusuttut ingerlalluannginnerpaanik angajoqqaallit imaluunniit inuusuttut ingerlalluannginnerpaat, tassaasangillat Allumiinnerminnik sungius-sinissaminnik ajornakusoortitsinerusartut. Inuusuttut assortuuttunik isumallit, namminneq nukissaqartunik ilaqarput, taakkuli angajoqqaavisa angajoqqaatut naammassisaqarsinnaanerup killinganiipput, taamaattumillu inuusuttut taakku inissinneqarsimasutut imminnut isiginissartik ajornakusoortittarpaat. Taamaattumik inuusuttunut pingasunut pitsaasumik siuariartortunut naleqqiullutik ilaqtatillugu nalinginnaasumik i-nuuneqalernissamik neriunneq attannerusarpaat.

Allup avatangiisinut ammasuunera inuusuttullu arlallit ilaqtta-minnut qaninnerat pitsaasuusinnaavoq, nukiillu attavigineqartartunit pigineqartut attannissaannut iluaqtigineqarluarsinnaallutik. Inuusuttulli allanut, soorlu qulaani takutinneqartoq, Allumiinnerup iluaqtiginissaanut ajornakusoortitsilersinnaapput.

4.4.3 Siunissamut takorluuineq pisariaqartitanillu kinguartitsigallarsinnaanneq

Inuusuttut inissinneqarsimanerminnik paasinnivissinnaannginnerat, misigissutsikkut ajornartorsiutunik ilallugu, inuusuttut namminneq killissaminnik, pisariaqartitaminnik kissaatiminnillu maluginninniarnerrannut akornutaasinnaavoq aammalu siunissaminnik takorluuisinnaanerannut inissisimaffiminnillu pitsanngorsaaniarnissaannut aamma akornutaasinnaalluni. Atuannngitsukullalluni atuarneq ilikkagassatigut angusarlunermik kingunilik, neriutaarunnermik aammalu inissisimaffimmik paa-sinnivissimannginnermik pilersitsisarpaq, taamaalillunilu massakkorpiaq pisariaqartitat naammassipallannissaat siunissamut sinnattoqarsinnaaneq nangiarnarsittarpaat: "Ajorsarnerit tullerriaaginnavittarput. Ima nakkaassimatigaaq kajumissuseqarunnaavissimalluni – sunami tamarmi ajornarmat" (Sulisumik apersuineq).

Siunissami pisussat sapernartut ersernerluttullu pissutaallutik inuusuttup avatangiisini soqtutigisaqarfiginagit pinissani qinertarpa, tamanna pequtaalluni sulisut inuusuttoq angusinnaajunnaartarpaat.

Inuusuttut illumi nalinginnaasumik ullup unnuallu ingerlanerani malinninnginnerisa aammalu inersimasut pitsaasumik pinnikkusunnerannik tatiginninnginnerisa, nammineq ajornartorsiutit qiviarnissaannut sapiissuseqarnissartik imminnullu suliarinissamik aallartinnissaa ajornakusoortittarpaat. Inuusuttut nalinginnaasumik pisassaasangikkaluartut, sulisut ilaannikkut misigisarpaat piffissani sivikitsuni sulisunik attaviginninniarnerusarneri illumilu sammisassanut peqataaniarnerusarneri. Sulisulli misigisarpaat taama pisoqartartoq pingaartumik inuusuttoq inunnut aningaasanik akiligassaqarnini pissutigalugu ajornartorsiuteqaraangat imaluunniit allanut annilaangagaangat. Aammali taama pisoqarsinnaasarpaq illoqatigiit tamarmik Nuuk qimallugu angalaaraangata, taamaattumillu aamma inuusuttoq sulisunik imminnulluunniit qimarratiginnaanngikkaangat. Taamaalillutik inuusuttut Allumiinnissaminnut tassanilu neq-roorutunik atorluannissaminnut namminneq kajumissuseqarpallaanngillat, avataaniilli killilersuineq tatisinerlu tunngaavigalugit iliuuseqartarlutik.

Inuusuttulli assortuuttunik isumallit ilaat ataaseq, atuarfimmi in-gerlalluarnissaminik kajumissuseqarpassippoq, tassami atuarfik suliffeqarnerlu nammineq aalajangiisinnalernissaminut aqqutissatut isigigamiuk. Taamaattorli inuusuttoq sulisunik akerleriissuteqaqqilersarpaq, tassami sulisut kissaatigimmassuk aningaasarsiami ilai ileqqaassagai, naak isuusuttup nammineq aningaasarsiani aqukkusukkaluarai (inuusuttumik apersuineq).

4.4.4 Atuarneq ilinniagaqarnerlu

Inuusuttut assortuuttunik isumallit ilaat pingasut meeqqat atuarianni ukioq kingulleq atuarput, ataatsip meeqqat atuariat 2016-imi naammasi-simagaa. Taakku atuarnerat assigiinngitsorujussuarmik ingerlasimavoq. Ataaseq atuarianni ilikkagassanut pikkoringaatsiarpoq, ataaseq sininni-arnikkut misigissutsikkullu ajornartorsiornini peqqutigalugu atuangitsuukulasorujussuusoq, taamaattorli naggataatigut 10. klasse naam-massillugu. Ataaseq ilakkagassatigut ajornartorsiuteqarpoq, eqiasu-itsuullunili, tassami atuarifik ilinniagaqarnerlu namminiilernissamat nam-minerlu aalajangiisalernissamat aqqtissatut isigigamigit. Kingulleq ukiorpassuarni atuangitsoortarsimanini pissutigalugu ilikkagassatigut annertuumik unammiligassaqarpoq meeqqallu atuariannik naammassinnissani anguniarunnaarsimarpasillugu. Tassa inuusuttut ilaat marluk atuarnissaminnut arlaatigut nukissaqarpasipput, immaqalu naak ajornartorsiuteqaraluarlutik inuusuttunut ilinniarfimmi angusaqarsinnaassallutik.

4.4.5 Inuusuttut assortuuttunik isumallit ataatsimut isigalugit

Inuusuttut Allumut tunngatillugu assortuuttunik isumallit ataatsimut isi-gissagutsigit takusinnaavarput, misigissutsikkut ajornartorsiuteqartut sulisunut attaveqarniarnerninnut akornutigisaminnik, aammali inuusuttut ilaannik Allup angerlarsimarpalaartuuneranik nalinginnaasuuneranillu apeqqusiisoqartoq. Aammali inissinneqarsimasutut kinaassuseqarnertik pillugu assortuuttunik isumaqartoqarpoq, taamaattumillu angerlarnissartik, pivusorsioruunera pivusorsioruunnginneraluunniit apeqqutaatinnagu, anguniartuarlugu. Sulisut misigipput pinasuarmik aaqqiiniamernut nukippassuit atortarlugik taavalu kissaatimittut siuarsaanermik sulinissaminnut piffissakinnerullutik. Inuusuttut taakku artorsaatitut isigineqarajupput, tassami inuusuttut allat aaqqissuussaanermut ilaatinniarni killeqartinniarni ajornakusoortunngortittaramikku. Taamaallutik sulisut misigisarput pinasuarmik aaqqiinapallannerpassuarnut nukip-passuit atortarlugit, siuarsaanissamillu kissaatiminnut piffissakinnerul-ertarlutik.

Inuusuttut ilaat ataasiakkaat iliuseqarnissamik pisariaqartitsiner-tut isikkulimmik, Allup neqeroorutigisinnaasaasa avataaniittunik, takutitsisarput. Allulli neqeroorutaanik iluaquteqarnissaannut akimmif-finnit annersaagunarpoq, Allumik akuersaannginneq Allulli pissusissamisoorneranik apeqqusiineq kiisalu attaveqarnissamik imminullu suliarinissamik attassinissamat killissanik apeqqusiineq, katsorsar-neqarnissamik pisariaqartitsinerat annerorpasinnani.

Atuakkani perorsaanermut ilinniutini meeqqat "katsorsar-neqarnissamik pisariaqartitsisut" eqqartorneqaraangata, qulakkiivillugu oqaatigineqarsinnaasanngilaq, qaqugukkut meeraq katsorsarneqarnis-samik pisariaqartitsisarnersooq, qaqugukkullu "taamaallaat" toqqis-simannnginneq aliasunnerlu atonerai. Taamaattumik katsorsaanerup nalinginnaasumik perorsaanermit assigiinngissutituarisarpaa, katsor-saaneq paasissutissanik peqarfiunerusarmat, eqqarsaatigilluarneqarneru-sarluni pilersaarusionerqartarlunilu (Misser, 2013). Immikkoortumi tullermi eqqartorneqassaaq, Allu inuusuttunik assortuuttunik isumalin-nik qanoq inissaqartitsitiginersooq imaluunniit ineqartuutigineqartartut killilerneqassanersut, taamaaliornikkut inuusuttut Allup sinaakkutaanut malinnissinnaanerisut kisiisa tigusalertugit.

4.5 Oqalunneq imaluunniit iliuuseqarneq

Inuusuttummi pitsaasumik siuariartortut taamatuttaarlu aamma inuusut-tut Allu pillugu assortuuttunik isumallit ilisarnaatigaat, misigissutsiminnik pitsaasunik pitsaanngitsunillu iliuuseqarnikkut, oqaaseqarnikkuunngitsoq, takutitsinerusarnertik.

Inuusuttut ingerlalluarnerusut sulisunut attaveqarnissaminnik soqutiginninnertik takutinniraangamikku, nerriviup issiaviinut ingillutik YouTube-mit isiginnaagassanik isiginnaartittarpaat, sulisut eri-narsoqatigisarlugit illaqatigisarlugillu - imaluunniit qaqqamut pisutta-qataanissaminnut akuersisarlutik pisuttuarnermilu soqutiginninnertik, nuannaarnertik tulluusimaarnertillu takutittarlugu pisuttuareernerullu kingorna nujalerisarlugit sulisorlu nuannarisartik kaffiliuuttarlugu.

Paarlattuanik inuusuttut assortuuttunik isumallit pakatsinertik kamammik takutitsinikkut, sivismik nipanersimanikkut qimaanikkullu takutittarpaat.

Sulisut naapertorlugit tamanna inuusuttut atugarliortut ilisarnaatigiin-nanngilaat, aammali kalaallit meerartaasa inuusuttortaasalu aamma nalin-ginnaasumik ilisarnaatigalugu: Oqaatsinik atuinnginnerullutik oqari-artuuteqartarput misigissutsinillu takutitsiniraangamik suliarinninniraangamillu iliuuseqarneq atornerusarlugu. Naak inuusuttut Sullissivik Mælkebøtten-imi tarnip pissusaanik ilisimasalimmukarnissamik periarfissaqaraluarlutik, taamaalillutillu misigissutsimik suliarinissaannut ikiorneqarlutik, ikinnerpaat neqeroorut tamanna atortarpaat – tamatu-munnga peqqutaallutik oqaasinnguillutik misigissutsiminnik takutitsini-arneq ajornakusoortikkamikku, aammattaarli tarnip pissusaanik ilisimasallip katsorsaanera nalinginnaasumik danskisut oqaatsit atorlugit imaluunniit oqalutsilerluni ingerlanneqartarmata. Tassunga taarsiullugu sulisut ilaasa siunnersuutigaat, soorlu immikkoortumi tullermi takutinneqassasoq, pinngortitami misigisat timimillu atuneq katsorsaatitut Allup atortarai, aammami taamaliornikkut inuusuttut sulisullu imminnut attaveqatigi-innerat nukittorsarneqarsinnaammat.

Maannamut pineqartut tikillugit paasissutissat pissarsiarineqartut atorlugit, tassa inuusuttunik, angajoqqaanik sulisunillu apersuinerit nak-kutiginnillunilu misissuinerit tunngavigineqarput, maannali immersugas-sat SDQ-t atorlugit inuusuttut pissusilersornerat misissussavarput, apeqqutit 25-it atorlugit inuusuttut inooqataanikkut eqqarsartaatsikkullu nukittoqtaat sanngeequtaallu uttuivigissallugit.

4.6 Inuusuttut pissusilersornernikkut ajornaartorsiutaat, sdq atorlugit misissuineq

SDQ atorlugit uuttuinerit inuusuttunut tallimanut, sivismunerpaaq Al-lumiissimasunut atornerarput, piffissamullu 2015-imi apriliimit 2016-imi juunimut tunngallutik. Immersugassat sisamat inuusuttunit namminerminnik immersorneqarsimapput, kingulleq ataaseq sulisumit immersorneqarsimalluni. Uuttuineq siusinnerpaaq 2015-mi apriliimi suliarineqarsimasoq, imaluunniit inuusuttup iserterneraniit ukiup affaata ingerlanerani suliarineqarsimasoq nalilliinermi atornerarpoq, kiisalu uuttuineq kingusinnerpaaq, 2016-imi juunimi suliarineqarsimavoq.

Uuttut SDQ tamarmi 0-imiit 40-mut ingelavoq, 40 ima paasi-neqassallu pissusilersornikkut ajornartorsiornepaaffik. Uuttut qaffasissutsinut sisamanut agguataarneqarpoq, angusat 0-13 tassaalluni pissusilersornikkut ajornartoriteqarneq agguaqatigiissillugu amerlanernit atornerartoq, angusat 14-17 tassaallutik pissusilersornikkut annerulaartumik ajornartorsiuteqarneq, angusat 18-19 tassaallutik pissusilersornikkut annertuumik ajornartorsiuteqarneq, taavalu SDQ atorlugit

angusat 20-t taakkuluunniit sinnerlugit pissusilersornikkut sakkortooujussuarmik ajornartorsiuteqarneq.

Taassuma saniatigut uuttuut SDQ aamma immikkuualuttunik tallimanik uuttuutitaqarpoq, taakkunannga sisamat Allup atortarpai misi-gissuseqarnikkut uippakajaarnermut, pissusilersornikkut ajornartor-siormermut, uniffeqannginnermut aammalu inooqataanikkut ajornartorsiuteqarnermut tunngasuullutik. SDQ atorlugu uuttuinnermi angusat tun-ngavigalugit uuttuut SDQ malillugu inuusuttoq ataaseq eqqarsartaatsikkut ajoqutilittut nalilerneqarnissaminut navianartorsiortutut inissinneqarsinnaavoq.

Uuttuineq siulleg takussutissiaq 4.1-imi takutinneqarpoq, uuttui-nermi sammeneqarput inuusuttut ukiup affaata ukiullu ataatsip akornanni sivissussulimmik Allumiissimasut.

Takussutissiaq 4.1 Inuusuttut Allumiittut, nukittoqutaasa ajornartorsiutaasalu aaljangersimal-luinnartut sakkortussusii kiisalu eqqarsartaatsikkut ajoqutilittut nalilerneqarnissamat navianartorsiormeri malillugit agguataarneqarput (Immersu-gassaq apeqqutitalik SDQ atorlugu siullermik uuttuineq). Amerlassusaat.

Nukittuffiit/Ajornartorsiorfiit:	Agguaqatigiissillugu	Qullasilaarpoq/ appasilaarpoq	Qullasippoq/ appasippoq	Qullasissorujussuaq/ appasippoq
Uippakajaarnerup ataatsimut sakkortussusaa	3	1		1
Misigissutsikkut ajornartorsiutit	4		1	
Pissusilersornikkut ajornartorsiutit	3		1	1
Uniffeqannginneq sammisamillu ukkatarinnissinnaaneq	4			1
Inuusuttunut allanut attaveqarneq	2			3
Allanut pitsaasumik inooqataanerit	1	1		3
Tamatigoortumik pingaarutaa	3	1		1
<i>Nappaateqartut nalilerneqarnissamik navianartorsiormeri</i>				
	<i>Appasippoq</i>	<i>Akunnappoq</i>	<i>Qullasippoq</i>	
Ataatsimut	3	2		
Misigissutsit	4	1		
Pissusilersorneq	4	1		
Uniffeqannginneq/sammisamik ukkatarinnissinnaaneq	2	1		

Nal.: Immisugassat sisamat inuusuttup nammeneq immersorpai – immersugassaq ataaseq sulisup immersorpaa.
 Naj.: SCQ atorlugu uuttuinnerit Allumi inuusuttunut tunngasut, inuusuttunit sulisunillu suliarineqarsimapput

Takussutissiami takutinneqarpoq siullermik uuttuinnermi i-nuusuttoq ataaseq ataatsimut katinnerini uippakajaarnerini qaffasissutut nammeneq nalileraa, ataaseq imminut nalilertoq katinnerini uippakajaar-nini qaffasissorujussusuusoq. Ataaseq imminut nalilerpoq misigissutsik-kut ajornartorsiortorujussuulluni, marluk imminnut nalilertut pissusiler-sornikkut ajornartorsiuteqarlutik, taavalu ataaseq uniffaqannginneq sam-misamillu ukkatarinnissinnaannginneq ajornartorsiutugalugit imminut nalilerluni. Ajornerpaatulli isikkoqarput inuusuttunut allanut attaveqarnermut aammalu allanut pitsaasumik inooqataanerimut tunngasut, tassaallutik assersuutugalugu ikiuiumatussuseq isumassuiumassuserlu. SDQ atorlugu misissuineq tunngavigalugu inuusuttut marluk eqqarsartaatsikkut ajoqutilittut nalilerneqarnissaminut navianartorsiormeri, tassa misigissutsinut, pissusilersormermut aammalu sammisamik ukkatarinnissinnaanermut atatillugu.

Uuttuineq kingulleq uuttuinnermit siullermit ukiup affaaniit ukiup ataatsip qaangiunnerani ingerlannenqarpoq, inernerilu takussutissiaq 4.2-mi takutinneqarput. Matumani najugaqartunit sisamaasunit ataaseq taamaallaat ataasiarlugu uuttuivigineqarpoq, tassami kingulleq marloriar-luni uuttuivigineqarnissaminut sivikippallaamik Allumi najugaqarsimamat. Matumani immersugassat marluk inuusuttunit namminerminnit immersorneqarsimapput, marlullu sulisunit immersorneqarsimallutik. Uuttuinnermut siullermit naleqqiullugu, ataasiakkaarlutik pissusilersornikkut ajornartorsiuteqarnerminnut tunngatillugu, sakkortoorujussuarmit agguaqatigiissillugu sakkortussutsimut imaluunniit sakkortulaartumut inuusuttut nikissimarpasipput. SDQ atorlugu uuttuinnerit naapertorlugit inuusut-tunik allanik peqateqarnissamik sapertut ikinnerulersimapput, SDQ-li atorlugu uuttuinnerit naapertorlugit tamatumuunakkut aammalu inooqataaneq ataatsimut isigalugu, inuusuttut unammilligassaat anner-saapput. Marluk eqqarsartaatsikkut ajoqutilittut nalilerneqarnissaminut suli navianartorsiorput. Inuusuttut ataasiakkaarlutik siuariarternerinut tunngatillugu uuttuummi SDQ-mi tamarmiusumi ammut ingerlasimap-put (2-7 point), ataaseq point-inik qummut ingelarsimasoq. Taamaalillu-tik SDQ atorlugu uuttuinnerit takutippaat inuusuttut arlallit pitsaasumik siuariarsimasut.

Takussutissaq 4.2 Inuusuttut Allumiittut, nukittoqutaat ajornartorsiutaallu aalajangersimalluin-nartut sakkortussusai kiisalu eqqarsartaatsikkut akornuteqarnissamut navianartorsiorneri malillugit agguataarneqarput (Immersugassaq apeqqutitalik SDQ atorlugu kingullermik uuttuineq). Amerlassusaat.

Nukittuffiit/Ajornartorsiorfiit:	Agguaqatigiissillugu	Qullasilaarpoq/ appasilaarpoq	Qullasippoq/ appasippoq	Qullasissorujus-suaq/ appasippoq
Uippakajaarnej	3	1		
Misigissutsikkut ajornartorsiutit	4			
Pissusilersornikkut ajornartorsiutit	4			
Uniffeqannginneq/sammisamik ukkatarinnissinnaaneq	2	2		
Inuusuttunik allanik katerisimaaqateqarneq	3			1
Allanut pitsaasumik inooqataanerit		1	2	1
Tamatigoortumik inuusuttumut pingaarutaa	2	1		1
<i>Nappaateqartutut nalilerneqarnissa-mik navianartorsiorneq</i>	<i>Appasippoq</i>	<i>Akunnappoq</i>	<i>Qullasip-poq</i>	
Tamarmik	2	2		
Misigissutsit	4			
Pissusilersorneq	4			
Uniffeqannginneq/sammisamik ukkatarinnissinnaaneq	2	2		

Nal.: Immissugassat marluk inuusuttup nammineq immersorpai – immersugassat marluk sulisup immersorpai.

Naj.: SCQ atorlugu uuttuinnerit Allumi inuusutunut tunngasut, inuusuttunit sulisunillu suliarineqarsimapput.

Taamaalilluni inuusuttut inooqataanikkut piginnaanerinut tunngatillugu apersuinerni nakkutigalugulu misissuinerni paasisat SDQ atorlugu uuttuinnerit uppernarsarneqarput. Taamaalilluni inuusuttut inooqataanikkut piginnaanerinut tunngatillugu apersuinerni nakkutigalugulu misissuinerni paasisat SDQ atorlugu uuttuinnerit upper-narsarneqarput.

Inuusuttulli SDQ atorlugu uuttuineri paasisat apersuineri nakkutigalugillu misissuineri paasisanut naleqqiukkaanni, takutinneqar-poq inuusuttut SDQ atorlugu uuttuineri kingullerimi annertugisas-saasumik uutorneqartut, aamma tassaasut "inuusuttut assortuuttunik isumalittut". Aamma takusinnaavarput apersuineri nakkutigalugillu mi-sissuineri inuusuttut pitsaasumik siuariartortutut immikkut maluginia-gassatut taaneqartut, aamma SDQ atorlugu uuttuineri taamatut siuari-artormik tukutitsipput. Taamaattumik inuusuttut pillugit ataatsi-moortumik paasisat SDQ atorlugu uuttuineri uppersarsarneqarput, naak SDQ atorlugu uuttuineri inuusuttut killilimmik takutinneqaralu-lartut.

4.7 Paasisanik eqikkaaneq

Inuusuttut atugarissaarnerat siuariartornerallu inuusuttunik, sulisunik angajoqqaanillu apersuinikkut kiisalu SDQ atorlugu uuttuineri qulaajaaffigineqarput, tamakkulu immikkoortortami matumani sammineqassapput.

Ilaqutariissuttikkut artorsaateqarneq, sakkortuunik allanngorafi-usumi peroriartorneq atuannngitsuukulanerlu inuusuttut taakku Allumut nuukkaangamik ilisarnaatigisarpaat. Aallaavittut inuusuttut katsorsarneqarnissamik pisariaqartitsisut imaluunniit inuusuttut sakkor-tuumik pinerluuteqarsimasut imaluunniit atorerluisut Allup tigusanngilai. Inuusuttulli allanngorarfiusumik peroriartorsimanermittit sunnerneqarsimapput amerlasuutigullu inersimasunik tatiginninniarnaq ajornakusoortittarlugu aammalu sulisunut inuusuttunullu allanut pitsaasumik attaveqarniarnaq ajornakusoortittarlugu. Aamma namminneq pisariaqartitamik, kissaatimik sinnattumillu maluginissaat ajornakusoortikkajuttarpaat taamaattumillu aamma siunissartik takorlooruminaatsittarlugu siunissamilu ungasinnerusumi periarfissaminnik angusaqarnissartik pinnagu massakkoriaq pisariaqartitatik kinguartikkallarsinnaasarnagit.

Paasisutissat tigussaasut tunngaviusumik takutippaat inuusuttut marlungorlutik avissimasut. Eqimattat suilliit pitsaasumik siuariartorput sulisunut ammanerullutik, attaveqarnerat annerulluni, nuannaarnerupput imminnullu tatiginerullutik. Eqimattat aappaat tassapput inuusuttut assortuuttunik isumaqarnerusut Allumillu sungiussiniarnermik ajor-nakusoortitsisut, sulisunik isumaqatigiinngissuteqarpassuaqartarput aammalu taakkununga attaveqarniarnaq ajornakusoortittorujussuullugu.

Inuusuttunut pitsaasumik siuariartortunut sulisut pitsaasumik at-taveqarsinnaalersimapput tatiginninnerallu ammanerallu tunngavigalugu inuusuttut imminnut suliarinissaannut ikiussallugit periarfissaqarnerullu-tik – tassa ulluinnarni najoqatigiinnikkut aammalu katsorsartinnissamut pilersaarutinut tunngatillugu. Inuusuttut taakku marluk pitsaasumik siua-riartornerat, sulisitsisunit Allup avataaniittunit suliffissamik ilinniarnar-mullu atatillugu sungiusarluni sulinissamik neqoorfigineqarsimanerannit ikorfartorneqarpoq, taamaalillutik taakku imminnut tatiginerat, imminut naleqartinnerat kajumissusaallu suli pitsaanerulersimallutik. Inuusuttut pitsaasumik siuariartortut aamma ilisarnaatigaat Allumut taarsiullugu al-lamik najugaqarsinnaannginnertik takusinnaagamikku, tassami nassuerutigisimavaat angajoqqaamik isumagisinnaanngikkaatik.

Inuusuttulli assortuuttunik isumallit Allumi sulisunut ammarnis-sartik attaveqalernissartillu ajornakusoortittorujussuaat. Angerlarsimaf-fivittut takorluukkamik aammalu sinaakkutit Allup neqeroorutai immi-nut naleqqutinningsutut isigerpasippaat. Malittarisassat aaqqissuussaarerlu nuannarinngilluinnarpaat, attaveqariaaserlu ujartugartik Allup sulisuini nassaariuminaatsillugu. Tamatumunnga peqquataasinnaapput atugarliorlutik peroriartorsimanerat, aammali inuusaatsimut tunngasinnaallutik, tassami kalaallit ilaqutareeriaasianni inersimasut meeqqallu/inuusuttulli akornanni kina aalajangiisarnersoq ersarissuusannngimmat, inuusuttulli Allumili tamanna

misigisarlugu. Aamma peqquataasinnaavoq, danskit oqaasii, inuusuttut ilaasa atorsinnaalluanngisaa, Allumi ulluinnarni atorneqarpallaareri. Inuusuttulli tatiginnissinnaannginnerat aammalu attaveqalernissamut akerliuneq malittarisassallu, sulisut peqqutaaqataasutut isigaat, tassami aqutsinermik annaanissaa inersimasullu aalajangiisuutinnissaat annilaangartutut isigisinnaavaat, siornatigut tatiginnissaminnut peqqutissaqarsimanginnamik.

Inuusuttut angerlarsimaffippalaartumiinnissamik attaveqarnissa-millu naatsorsuutigisaasa Allumilu pissutsit piviusut imminnut naaper-tuutinginnerisa saniatigut, misissueqqissaareri tikkuussippot inuusut-tunut pitsaasumik siuariartortunut naleqqiullutik, taakku Allumiinnermut taarsiullugu angerlaqqinnissartik periarfissatut isigigaat, ilaqtamillu najoqqilernissaannut sinnattortik attatiinnarlugu.

Inuusuttut ilaat atuarpiaartarsimangilaq ilikkagassatigullu pigin-naanikitsuaraalluni, taamaattumillu nikallungalluinnarluni ikiorfissaqan-ngitsutullu assut misigaluni, soorunalimi taamaammat nammineq ajornartorsiutit isummerfiginissaat pitsaanagerusumillu siunissaqalernissap suliniarfiginissaa sapernartutut isigalugit. Marluk allat atuarfimmi piginnaasaqarnerupput, siunissamilu ungasinnerusumi taakku atornissaannut, tassa ilinniagaqarnerup suliffeqarnerullu angunissaannut, periarfissaqarlutik.

SDQ atorlugu uuttuinerit takutippaat, inuusuttut ilaasa unammil-ligassaat annerpaat inooqataanermut tungasusut. Piffissat uuttuinerit akornini ingerlanneqartuni inuusuttut ilaasat pitsaasumik siuariartornerat takutinneqarpoq, ilaatigut pineqartut tikillugit misissuineri takusanik arlaatigut uppersaallutik. Imaappasipporli SDQ atorlugu uuttuinerit inuusuttut misigissutsikkut pissusilersornikkullu ajornartorsiutaat, pingaanninnerusutut ilatigut saqqummersikkaat, tassami paasissutissat allat (apersuinerit nakkutigalugulu misissuinerit) pissarsiarineqartut takutimmasuk, SDQ atorlugu uuttuinermit inuusuttut unammilligassaqarneropasittut.

Inuusuttunik pitsaasumik siuariartortunik aammalu inuusuttunik assortuuttunik isumaqarnerusunik allaaserinninnerit aallaavigalugit oqal-lisigineqarsinnaavoq, piffissami naliliiffiusumi inuusuttunut Allumi naju-gaqarsimasunut tamanut, Allu inissiiffigissallugu eqqortuunersoq. Inu-usuttut Allup neqeroorutaanit iluaquserneqarsinnaasut Allup tigusarpai, inuusuttulli ilaat katsorsartinnissamik pisariaqartitsivallaartut aamma Al-lumiittussaanerlutik?

Naak immikkoortumi matumani inuusuttut taama ersaritsigisi-mik avinneqaraluartut, eqimattat taakku ersarivissumik avinneqarsin-naanngillat. Inuusuttut pitsaasumik siuariartortut inuusuttunut assortuut-tunik isumalinnut naleqqiullutik, Allumi najuqaqarnissartik kissaatigine-rusimavaat, taassumali saniatigut inuusuttut iserteraangata ersarittanngi-laq Allumiinnermik nalaanni eqimattat arlaannut sorlermut inississanersut. Aallaqqaammut inuusuttut ilaat ingerlalluartutut isikkoqarsinnaasarpur kingusinnerusukulli sakkortuumik akuersaannigsumillu qisuariarsinnaallutik, ilaalli tatiginninngilluinnarlutik akerliullutillu aallartittut kingusinnerusukut ammarsinnaasarpur.

Taamaalilluni oqaatineqarsinnaanngilaq inuusuttut assortuut-tunik isumallit inissinnerlutaasimasut, taamaattumillu misissorneqarner-mikkut pitsaanagerusumik paasisaqarfigineqarsimasuugunik inissiisarfim-mut allamut imminnut naleqqunnerusumut inissinneqartussaasimagaluarlutik. Pisariaqarsorinangilaq inuusuttut assortuuttunik isumallit inuusuttunit naleqqussarsimasunit allaanerusumik perorsaariaaseqarluni sullittariaqartut, immaqali sunniiniutit ilaat atorneqareersut sakkortusilaaginnarlugit atornissaannut periarissaqarfigineqartariaqarlutik - pingaartumik inissinneqarnerisa aallaqqaataani allanut attaveqalersinniarlugit sakkortusisamik iliuseqarfiginissaannut, taamaaliorqartassallunilu pisariaqartitsineq takkukkaangat. Periutsit taakku aamma naleqqussarnerusumasunit

iluaqutigineqarsinnaapput, inuusuttut taakku isumaqatigiinninnernik aaqqiinissaannik siusinnerusukkullu misigisimasaminnik ullumikkullu ajornartorsiutiminnik aaqqiinissaat attatiinnartinniarlugu.

Inuusuttut pissusaat aallaavigalugu taama ersaritsigisumik avin-neqarsinnaannginnerisa saniatigut oqaatigisariaqarpoq inuusuttut as-sortuuttunik isumallit, Allup piunera tamaat, inuusuttut najugaqartartut pingajorarterutaasa affaasalu akornaniittuaannarsimasut. Taamaattumik inuusuttut taakku iliuuseqarfiginissaannut sulisut sakkussanik sinaak-kutinillu peqarnissaat pisariaqarpoq.

Immikkoortumi matumani takutinneqarpoq inuusuttut inuunerat qanoq ingerlanersoq, aammalu paasiniarsarineqarsimalluni tunuliaqutaat, inissisimanagerat siunissamullu takorluugaat aallaavigalugit, soq ingerlalluarternersut imaluunniit ingerlalluarteranningsut, maannali immikkoortumi tullermi sulisut isumaat malillugut suut iluaqutaanersut suullu pitsanngorsarneqarsinnaasut sammissavavut. Taamaalilluni Allup sulinera immikkoortoq 2-mi paasisat aallaavigalugit immikkoortoq 3-mi oqallisigineqassapput, matumuunali sulisut tungaanniit isiginngilluni.

5 ALLUP SULINERA PILLUGU SULISUT MISIGISAAT

Ataatsimut isigalugu Allumi sulisut pikkorissutut, suliamminnut tunni-usimasutut eqqarsaatiginnilluartartutullu isikkoqarput. Inuusuttunut ataasiakkaanut inuttut soqutiginnippasippot, inuusuttunillu ataasiakkaanik sullissinnerminni iluatsitsinitik assut sulinnerminnik nuannarinninnerminnut atorluartarlugit.

Naak inuusuttut iliuusaannut tunuliaqutaasut pillugit ilisi-masaqarnerulernissamik ataasiakkaat ujartuigaluartut, amerlanerus-suteqartut misigippot, inuusuttunik sullissinnaanissaminut eqqortunik pi-ginnaaneqarlutik. Akuersaartumik periuseqarneq aammalu atta-veqaaqatigiinnermik pilersitsiniarneq aqutissatut eqqortutut isigaat, tassa qasujaalluni inuusuttunut sullisserusunnermik takutitsinikkut. Aku-likitsumilli misigisarpaat, siumut isigisumik inuusuttunik sullinissaminut sinaakkutit pigineqanngitsut.

Pingaartumik piffissanut suliffissanut pilersaarutip aaqis-suussanera, pissaanermik atuinermut inatsisip qanoq paasineqartaria-qarnera aammalu attaveqaaqatigiilernissamik pimoorussinerulluni Nuuk qimallugu sulinissamut periarfissat sulisunit isornartorsiorneqarput, soorlu Nuup Kangerluani, Sullissivik Mælkebøtten-ip illuaraataanut - Allumit atorneqarsinnaasumut - nunaqarfimmut Kapisilinnukarluni, inuusuttut imminnut suliarinissaannut periarfissaqarnissaat.

Taakku saniatigut sulisut oqallisigaat, inuusuttut akornanni ataatsimoornermi pilersitsineq qanoq iluaqutaatigissagaluarnersoq aammalu taamaaliornissamut periarfissaqarnersoq - imaluunniit tassunga taarsiullugu inuusuttut ataasiakkaarlutik soqutigisaat aammalu sulisumut sulisunulluunniit arlalinnut inuusuttup qanimut attaveqarfigerusutaanut attaveqarnerulernissaa, inissaqartinneqarnerussanersut. Kisiannili taakku marluk ataatsimoorinneqarluarsinnaapputtaaq. Ataatsimoorlunili, inuusuttut tamarmik pinngitsooratik peqataaffigisassaannik, sammisaqartarnissaq isumaqatigineqarlunilu isumaqatigineqanngilaq, aammali i-nuusuttup ataatsip sulisumit ataatsimit sullinneqartarnissaa, taamaalillunilu susoqarnissaanik aalajangeeqataanissaminut periarfissinneqarnissaa, isumaqataaffigineqarpoq.

5.1 Akuersaarneq, tatiginninneq allannguujissuserlu

Oqaatigineqareersutut sulisut isumaqatigiillutik isumaqarput, akuersaar-tumik pissuseqarluni sulineq inuusuttunut iluaqutaanerussasoq, tassa sullisserusunnermik sulisut qanoq takutissaneraaat aammalu inuusuttut pin-ngitsaalinagit sullikkunikkit angusaqarnerussallutik: "Peter matoqqa-sorujussuvoq misigissitsiminillu oqaatiginnissinnaanani. Allannguutaa-sorli tassaavoq, periarfissakikkaluaraanniluunniit pisut pillugit oqaloqatigiinnissaq. Taamaaliussagaanni piffissaqarluarnissaq pisariaqar-poq aammalu piffissat suliffiit nikinneri amerlavallaanngitsut" (sulisumik apersuineq). Imaluunniit allap oqarneratut: "Killiffia aallaavigalugu naa-pittarpara. Qanorluunniit annikitsigisumik ammaraangat oqaloqatigisar-para. Qaqugu aggeqqissanersunga, aggeqqikkumalu sulerissanersugut, ersarissumik oqarfigisarpara" (sulisumik apersuineq). Ilutigisaanik aamma oqaluttuarput, Allup aallartinneraniit sulisoqatigiit aalajaatsuusimasut, tamannalu peqquataalluni inuusuttut misigisinnaasimasut sulisut soqutiginninnerat piviusuusoq taamaattumillu pitsaasumik siuariartorlutik aallartissinnaasimallutik: "Sulisusut naatsorsuutigineqarsinnaanertik taku-tissimavaat. Taanna isigineqartutut, tusaaneqartutut akuerineqartutullu misigaaq" (sulisumik apersuineq).

Akuersaartumik periuseqarluni perorsaaneq piffisaqarnissamik nikallujitsuunissamillu pisariaqartitsiffiuvoq, taavalu suliami angusat aatsaat pereernerisa kingorna piffissangaatsiaq qaangiukkaangat takkut-tarlutik.

5.2 Allanut attaveqarsinnaalernissamik pilersitsineq imminullu suliarineq

5.2.1 Piffissat suliffiusartut aaqquuteqqinnerat aammalu inuusuttup ataatsip sulisumik ataatsimik sulisoqartittarnissaa

Sulisut inuusuttunik sullissinermik aallunnerunissaanut periarfissagissaarnerunissartik kissaatigaat. Misigisimagaangamikku inuusuttoq sammisaqarnissamut soqutiginninnermik takutitsisoq imaluunniit imminut tunngasut oqaluuserinissaanut ammarsimappat, nammineerlutik tamatuma nanginnissaanut periarfissaqarnissartik kissaatigaat. Aamma i-nuusutut imminut suliaralutik, naak annernaraluartoq, aallartissimasut tamatumingaa aalajangiussisimaannarnissaannut namminneq isumaginninnissartik kissaatigaat. Piffissat suliffiusartut nikittarneri amerlavallaat asuliinnartitsinertut misigisarpaat, tassami sulisup ullaakkoortup aallarti-taa ualikkut suliarortumit nanginneqartanngimmat - uffa sulisumut tul-lermut ingerlatitseqiineq amigaataanngikkaluartoq, kisiannili tatiginniler-sitsineq imaluunniit imminut suliariumalerneq sulisup taasuumarpiiap suliasaatit misigineqartarmat aammalu misigisitsisarluuni sulisoq taanna inuttut soqutiginnittuusoq.

Taamaattumik sulisut amerlanerit kissaatigaat piffissanut suliffi-usartunut pilersaarut allanngortinneqassasoq, taamaalillutik sulisut ulloq ilivitsaq imaluunniit ulloq unnuarlu ilivitsaq sulinerusalerlutik, taamaaliornikkut sulisut taakkuinnaat ulloq naallugu inuusuttut takusalerniassamatigit. Tamanna sulisut ima oqaatigaat:

"Allumi sulisut nikittarneri amerlavallaarput, taamaalillunilu si-visuumik najoqatigiinnissaq, attaveqatigiinnermillu pilersitsi-nissa pinngitsoortarluni" (sulisumik apersuineq).

"Sulisut nikipulanerat ajornartorsiutaavoq. Ajornannginnerussa-galuarpoq ulloq tamaat sulisut marluusarsinnaappata. Taava ulloq ilivitsaq malinnaaffigisinnaassagaluarpavut. Amerlavallaa-raangata tamanna pisinnaasanngilaq" (sulisumik apersuineq).

"Attaveqatigiilissagaanni attaveqatigiilernissaq anguniarlugu sulineq pingaartuuvoq taamaaliornikkut meeraq eqqarsaatiginnil-luarnissaminut periarfissaqalissagaluarpoq. Pisoqarnerani iluat-sitsisinnaalluni. Tamanna ajornangajappoq piffissat suliffiit taa-ma akulikitsigisumik nikittartillugit" (sulisumik apersuineq).

Naliliinermut matumunnga atatillugu tikeraarnermi siullermi sulisut arlal-lit aamma eqqartorpaat, sulisumik inuusuttup qaninnerusutut misi-gisaanik inuusuttup kisimeeqateqartarnissaa pisariaqartoq. Piffissami naliliiffiusumi tamanna eqqunneqarsimavoq, sulisullu misigaat taamaaliorsimaneq inuusuttut nuannarigaat.

5.2.2 Nuuk qimalaarlugu

Inuusuttunik pimoorussinerulluni sullissinissaq periarfissinniarlugu, i-nuusuttut sivikinnerusumik sivisunerusumilluunniit Nuup eqqaani qaqqani kangerlummilu nunami angalaaqatiginissaannut periarfissaqarnerunissaq sulisut amerlanersaasa siunnersuutigaat. Angalaarnerit taakku siunertarissavaat sulisut pimoorussillutik perorsaanermik ingerlatsinissaminut inuusuttut

peqataatinnissat, tassami imaaliallaannarlutik inuusuttut qimaasinnaasanngimmata. Inuusuttut pinngortitamiikkaangamik sulisut atorfissaqartinnerussarpaat, sulisullu isumaat malillugu allatut ajornartumik inuusuttut inersimasunik tatiginnittariaqartarput, sulisullu ikiuniarnerannut ammanerusarlutik:

Aallartarneq isumassarsiatsialaajuannarpoq. Isumaqatigiinngis-sutit iliuseqarfigineqarsinnaapput, tassami taakku qimaasin-naanngimmata. Mikisuarannguannortoqariataartarpoq. Allatut ajornartumik inersimasut najortariaqartarpaat. Akornusersuisus-saqartarnanilu (sulisumik apersuineq).

Aammali pinngortitami misigisaqartarnerit arlaqarnerusut imminerminni siunertaqartutut sulisut isigaat, tassami pinngortitamiinnerit misigissutsi-nik suliarinninnermut atorneqaannaratik aamma pinngortitami peqqar-niitsumi nammineersinnaaneq kalaallit inuusaasianni pingaarutilerujus-suummat, inuusuttunik kinaassuseqalersitsisinnaasoq inuusaaserlu pillugu ilisimaarinnilersitsisinnaalluni tulluusimaarnermillu tunisisinnaalluni.

Qallunaat inuusaasianni tarnip pissusaanik ilisimasalimmik oqaloqateqarnikkut katsorsaaneq ingerlanneqartarpoq, taamaaliornikkut inuusuttut misigissutsiminnik ammaatinniarlugit aammalu peroriartor-nerminni misigisatik sakkortuut suliaritinniarlugit. Sullissivik Mælkebøt-ten tarnip pissusaanik ilisimasalimmik danskisut oqaluttumik sulisoqar-poq, taannalu inuusuttut kissaatigunikku atorsinnaavaat. Inuusuttulli periarfissamik taassuminnga atuisarnerat akuttugisassaavoq, tamannalu sulisut nassuiaanerisut oqaatsit assigiinnginnerinik taamatuttaaq aamma kalaallit inuusaasiannik peqquteqarpoq.

Pinngortitami misigisat tarnip pissusaanik ilisimasalimmik oqaloqateqarnermut taarsiisutut sulisunit arlalinnit isigineqarput, tassami inuusuttut oqaatsit atorlugit oqaatiginninnissaminnik ajornakusoortisut iluaqutigisarmassuk. Sulisorlu ima oqaluttuarpoq:

Ulluinnarni inuuneq qimallugu timertik misigissavaat. Timi ator-lugu misilittakkat misigissutsikkut misilittakkanik ammaasarput (sulisumik apersuineq).

Pinngortitamiinnermi eqqarsaaterpassuaqarnartarpoq. Nammi-neq niaqqumi pisut malugineqarnerulertarput. Imminut ilin-niarneq pisarluni – tamannami taakku atorfissaqartippaat (suli-sumik apersuineq).

Takuarput Julius pinngortitami ataasiarluni unnuigami qanoq tulluusimaartigisoq ammarlunilu. [...] Ullorpassuusariaqanngillat – nalunaaquttap akunneri marluusinnaapput pingasuusinnaallutilluunniit. Immakkut angalaarneq piniarnerlu Larsip Lisellu sungiusimasimavaat. Tamakkunatigut siuariartornerigaluat killilerneqarpoq (sulisumik apersuineq).

Piniarneq aallisarnerlu pinngortitami misigisat ilaattut sulisut ilaannit pinngitsoorneqarsinnaanngillat, tassami nerisassanik nammineq pisaqar-tarneq Kalaallit Nunaanni inersimasunngornermut ilaalluinnartutut taakku isigaat:

Pinngortitamut – pisaqarniarluta - angalaarnerunissarput ujar-torsimavara. Tamannali piviusunngorsimanngilaq. Uffa ukiumikkut ilutigisatik tuttunik pernartartut, taakku meeqqanut angerlarsimaffimmiikkamik taamaalioqqusaanngillat. Tamanna Rasmusip arlaleriarluni ujartorsimavaa. Misigisaq assut iluatsitsinermik misigititsissagalarpoq. Mammineq misilissimagaanni nalunanngilaq aallallugu, kingusinnerusukullu

sassaalliutigalugu, qanoq tulluusimaarnartigisoq. Aalisarnej piniarnerlu pissarsinartorujussuupput. Tamakkuuku uanga maqaasigikka (sulisumik apersuineq).

Meeqqat aallaasinik passussinissaat kalaallit inatsisaanni inerteqqutaavoq. Piviusunili inatsit taanna malinneqartuaannangilaq, tassami angajoqqaat kalaallit qitornatik aqqanilinnik aqqaneq-marlunnilluunniit ukioqaleraan-gata aallaasersornissamut ilinnartittarmatigit. (ilaatigit takkuuk Christen-sen 2012). Paaqqinnittarfiit ilaat aallaasinik peqarnissaminnut inuusut-tunillu piniariaqateqarnissaminnut immikkut akuersissummik peqarput. Isumannaalisaanerli eqqarsaatigalugu Sullissivik Mælkebøtten aalajanger-simavoq aallasinut tunngatillugu sukannernerusunik malittarisassaqaarniarluni. Taamaaliorneq peqqutissaqarluarpoq, tassami ajutoortoqassagaluarpat Sullissivik Mælkebøtten akisussaasariaqassammat. Aallaasinik isumannaatsumik peqarsinnaanermik passussisinnaanermillu nalilersuinissaq, naliliinerup matuma siunertaata periarfissaasalu avataaniippoq. Apeqqulli sulisunik apersuinerni pingaarutilerujussuuartut ilanngunneqarmat, ilanngutiinnarpara.

Sulisut inuusuttullu akunnerminni atanerulernissaannut aammalu inuusuttut misigissutsiminnik suliarinninnerinut iluaqutaasussatut, pinngortitami misigisat sulisunit isigineqarput, taassumalu saniatigit inuusuttut akunnerminni ataatsimoornermik pilersitsinissaannut periarfissatut isigineqarlutik. Inuusuttut Nuummiikkaangata, ukiumikkut assi-giinnginnerujussuat ataatsimut sammisaqaqatigiinnissamut akimmiffiusarpoq, pinngortitamiikkaangamilli soqutigisamikkut assigiinnginnerat minnerulertarpoq:

Inuusuttut akornanni aammalu sulisut akornanni ataqaatigiin-nermik pilersitsinissaq unammillernarpoq. Tamanik ataqaatigiissitsineq amigaatigaarput – suut tamarmik timersornermik silamiinnermillu aallaveqartariaqaralarput. Inuusuttut ilaannut tulluassagaluarpoq. Arlalitsigut akiuttoqartassagaluarpoq, qanorli pisoqaralarpalluunniit iluaqutigisussaassavaat. Uummaarissuseq amigaataavoq (sulisumik apersuineq).

Inuusuttut Kapisilinniineq nuannarat – allanik neqeroorutita-qanngikkaangat meeqqat attavigineqarnerulertarput. Sammisanut assigiinnut peqataanissaannik inuusuttut neqeroorfigiuminaattarput [...]. Inuusuttut akornanni ataqaatigiinneq annikitsorujussuuvog – imminnulluunniit ilassisangillat (sulisumik apersuineq).

Taamaalillutik sulisut pinngortitami misigisat - piniarnej aalisarnerlu ilanngullugit - inuusuttut tatiginnilersinnissaannut atorneqartartutut isigaat, inuusuttut perorsaanikkut suliniarfiginerat ajornaannerulertarmat, inuusuttut imminnut ilikkarnerusarmata aammalu inuttut tulluusimaarne-rulertarlutik kiisalu inuusaatsikkut imminnut atanerulerlutik aammalu inuusuttut Allumiittut ataatsimoorinissaanik pilersitsissutaasarluni.

Allumili Allullu avataani sulisut uparuarpat, angalaartoqartillugu inuusuttut ulluinnarni inuunertik qimattaraat, taamaattumillu Allup

Nuummi inuiaqatigiinnut qanimut akulerusimaneranit aamma qimagut-tarlutik, taamaattumik angalaartarnerit inuusuttut akulerusimanerannut akornutaaqqunangeqaat. Taamaattumik inuusuttut suliffimminnik imaluunniit ilinniarnermut atatillugu suliffimmik sungiusarfimminnik paarsinissaat qulakkeertariaqarpoq ikitsunnguanik sulisulerlugit illumi angerlarsimaannartittarnerisigut, naak inuusuttut allat angalaaqataagalu-artut. Inuusuttut ullualunni Nuuk qimassappassuk, atuarnerminni kin-guaattuunnginnissaasa qulakkernissaa pingaaruteqarpoq.

5.3 Pissaanermik atuisarneq

Inuusuttut Allumiit qimaasaqattaaleraangata sulisut amerlanissaat annikil-liortarput, tassami nalusannginnamikku inuusuttoq hash-imik pujortas-sasoq, atuanngitsoortussaasoq immaqalu aamma pinerluuteqassalluni. Inuusuttup inissinneqarnermi aallaqqaataani ullut 14-it tikillugit anit-saaliorneqarsinnaaneraniq pissaanermik atuneq pillugu inatsit periarfis-siivoq. Tamatuma kingorna, inuusuttoq imminut allanulluunniit navianartorsiortitsippat, pissaanermik atuinissaq periarfissaavoq.

”Imminut navianartorsiortinneq” qaqugukkut pisarnersoq suli-sunik apersuineri sulisut arlallit oqallisigaat, oqaatigaluguttaaq pissaa-nermik atuinngitsoorneq sumiginnaanertut, annikillioernertut so-qutigisaqannginnertut paasineqarsinnaasoq:

Angajoqqaat nalinginnaasut iliortarnerisut - aallugit angerlartil-lugit - uagut ilioqquusaanngilagut. Naak uanga isumaqaraluarlunga unnuakkut angalaartiinneri sumiginnaanerusoq (sulisumik apersuineq).

Oqaatsit iliuuseqarnikkut timitalerneqarsinnaannginneri, Allumi sulineri aporfiuvoq. Pingaartorli tassaavoq iluamik pineqarnissartik anguniarneqartoq malugissagaat, imminiiginnarneqarnatik. Inersimasulli ilaannaalluunnit [taakkununga] taamaliorsimannngillat, iliuusituarisimalluguli isatsineq. Inuusuttut sumiginnagaasimasut amerlanersaasa oqaatsit timitalerneqannginnerinut malussajasuupput. Tamanna periarfissat kingullertut atorneqarsinnaavoq, ilisimassavaalli taamaaliortoqarsinnaasoq (sulisumik apersuineq).

Angusaqarfiginerorusukkutsigit piumasaqarfigineruseriaqarpavut, tamannalu isumaqatigiinnginnernik kinguneqartarsinnaavoq, kisiannili aalajangiussisimasariaqarpugut. Isumaqaatigiinnginnernut akulerutissagutta pissaanermik atuisinnaaneq sillimmatitut pigis-savarput. Taakku pakatsisarsimapput. Tamanna namminneq nammappaat, uagulli taakku sinnerlugit nammattussaavavut (sulisumik apersuineq).

Tassa isumassuisinnaajumallutik aammalu inuusuttut imminut ajo-qusinnginnissaannut illersorumallugit, sulisut annertunerusumik pissaa-nermik atuinissamut pisinnaatitaarusupput. Uani pingaartippaat paasi-neqassasoq pillaaniarluni taamaaliernerunngimmat, aammalu pissaaner-mik atuinissaq mianersuuttariaqartoq.

Inuusuttut ilaasa Allumik sungiussiniarneq aammalu sulisunut tatiginni-lernissaq ajornakusoortittarpaat, taamaattumik sulisut isumaat naapertorlugu pissaanermik atuinissamut periarfissaq, inuusuttut Allup ikiuiniarneraniq atuinissamut akisussaaffeqanngitsut, tikinniarnannut iluaqutaasinnaasutut ilimagineqarpoq.

5.4 Ataatsimoorneq imaluunniit inuit ataasiakkaarlugit isiginninneq

Ulluinnarni aaqqissuussaaneq sulisut qaqippaat isumaliutigalugulu, a-tatsimoorinissamut piffissat amerlinerisigut sukannernerusumik aqis-suussineq aqutigalugu inuusuttut tikinniarnissaannut periarfissaqarne-rulersinnaanersoq eqqartorlugu:

Ulluinnarni inuuneq Allumi aaqqissuussaavoq, tamannali malin-neqartuaannanngilaq. Amerlanerusunik najoqqutassaqaraluarpat, soorlu ualikkut tamusseqatigiinnerit

unnukkullu kaffisoqatigi-innerit, illumi ataatsimoorfinni inuusuttut katersuutsikku-minarnerussagalarput (sulisumik apersuineq).

Isumaliutigaarput nal. 17 missaani ilinniagassanik sam-misaqartarnej aalajangersimasumik pisartussannortinniarlugu. Meeqqat ajornartorsiornerpaat eqqarsaatigalugit piffissani aala-jangersimasuni pisoqartarnissaanik erseqqissaanissaq pisari-aqartinneqarpoq (sulisumik apersuineq).

Inuusuttut ilaat amerlasuut ualikkut sunngiffimmi sammisaqartarput su-lisarlutilluunniit, kalaallilu inuusuttut atuarfimmit ilinniagassinne-qarpallaartannimmata, ullup ingerlanissaanik sulii annermik aaqqissuus-sinissaq piviusuni ajornakusoorsinnaavoq.

5.5 Kalaallit danskilu oqaasiinik atuineq

Soorlu immikkoortoq 2-mi allaaserineqartoq, inuusuttut ilaat danskisut paasilluarsinnaasannigillat oqalulluarsinnaasaratillu. Sulisut misigisarpaat, sulisut akornanni danskilut oqaasiinik atuinerusarnej pissutaalluni, inuusuttut tunuartitertartut, aamma misigisimapput kalaallit inuusaasiannik tunuliaqutaqarnej inuusuttut iliuusaannik oqariartaasiannillu paasinninissamut iluaqutaasartoq. Ilutigisaanilli aamma oqaatigaat inuusuttut danskilut oqaasiinik piginnaasaqarnerugunik aamma ilinniagaqarnissaminnut iluaqutigissagaat. Taakku misigaat, sulisut inuusuttullu akornanni oqaatsit akimmiffiujunnaariartortartut, imminnut ilikkariartornerat ilutigalugu.

Aallaqqaammut danskilut tamarmik iluarluannigitsuupput. Maanna taama oqartartunik tusaassaarpugut. Danskinik sulisoqarnerput pissutaalluni amerlanerit danskisut pikkorinnerulersimapput. Kalaallisut oqalussinnaanissarput ilaannikkut kissaatigisaralarpaat. Tamanna illoqarfimmi angalaaginnalernerinut pequtaasinnaavoq (sulisumik apersuineq).

Tassa sulisut danskilut inuusuttut ilikkaraangatigit oqaatsit pingaassusaat minneruleraluartoq, angerlarsimasutut misiginissamut, attaveqalernissa-mut misigissutillu pillugit ammarnissamut aammalu ilitsoqqussaralugu oqaatsit atornissaannut periarfissaqarnej imminnut atasorujussuuneri paasissallugit pingaartuuvoq. Taamaattumik pingartuuvoq sulisut amerlanersaasa, kalaallit danskilu oqaasiinik marluutillugit oqalussinnaasut, sapinngisamik amerlanerpaat sulisorinerisa attatiinnarnissat.

5.6 Sulinermit atugassarititat, ilinniaqqittarnej siunersiuisarnerlu

Ataatsimut isigalugu sulinermit atugassarititaasut, Kalaallit Nunaanni suliffinnut Allumut assingusunut naleqqiullugit, pitsaasutut sulisunit isu-maqarfigineqarput, aammalu akissarsiat akuersaarnejarsinnaallutik. An-galaarnernili unnuinertalinni akissarsiaritinneqartartut pitsaanerunissaan-nik kissaateqarput.

Sulisut ilinniagaqarsimannigitsut ilinniartinneqartarnertik quja-ruppaat, misigisimallutillu sulisut misilittagaqarnerit misilittagakinnernik ilinniartitsisarnej pikkoriffigigaat. Sulisut ilinniarsimasut ilinniarteqqin-neqarnertik ilisimariinngisaminnik ilinnikkarfigisarnagu oqarput. Ataatsi-mut isigalugu sulisut misigisimapput sulinissaminnut piareersimallutik, ataasiakkaalli inuusuttut sooq taama iliortarneri pillugit misissueqqissaar-nissamut paasinninnissamullu sakkussanik amerlanernik ujartuipput, taamaalillutik inuusuttut pissusilersortarnerinut tunuliaqutaasut paasissinnaanerujumallugit.

5.7 Eqikkaaneq

Akuersaartumik, ilalaartumik periuseqarluni inuusuttunik sullissisarnerup iluaqutaanera sulisut akornanni isumaqataaffigineqarpoq, aammalu inu-usuttut ilaannut tunngatillugu, taakku ammassappata imminnullu isum-merfigisinnaalissappata siunissartillu pillugu sinnatugaqarsinnaalissappata, periuseq taanna atorneqartariaqartuusoq. Ilaasa nammineerlutik tamanna angusarpaat, ilaasali attaveqarnertik imminnullu suliarinertik attatiinnassappassut arlaatigut sinaakkuteqarnissaq pisariaqartillugu.

Taamaattumik Allumi sulisut siunnersuutigaat, piffissat suliffi-usartut amerlanersaat ima aaqqissuunneqassasut, ulloq ilivitsaq imaluun-niit ulloq unnuarlu ilivitsaq sulisut inuusuttullu imminnut najorsin-naasunngorlugit, taamaattumillu aamma inuusuttullu aallartitamik kipitin-nagit ingerlassinnaanngorlugit. Aamma siunnersuutigaat Nuuk qimallugu sivikinnerusumik siviuserusumilluunniit angalaarnissamut periarfissagissaarnerulernissaq. Angalaartarnerit siunertaat pingaaneq tassaavoq inuusuttut inersimasunut attaveqarnerinik attassisinnaanerunissaq aammalu misigissutsiminnik artornartunik isummersinniarnernannik attassisinnaanerunissaq. Taakku saniatigut pinngortitami misigisaqartarneq aammalu pinngortitami nammineersinnaanerup ataatsimoornermik, imminut naleqartinnermik inuusaatsimullu atanermik pilersitsisartut, pingaarutilerujussuavoq.

Inuusuttut assortuuttunik isumallit, Allumiinnerminnik sungius-sisinnaannginnerpaat sullinnerini, sulisut annikillioartarneq misigisarpaat. Taamaattumik pissaanermik atuneq pillugu kalaallit inatsisaata qanoq paasineqarnissaa pillugu Allumi ataatsimoorluni oqallinnissaq ujartorpaat.

Taassuma saniatigut attaveqatigiinnermik pilersitsinissamut taamatuttaarlu aamma inuusuttunik kalaallinik tatiginninnermut, kalaallit oqaasiisa pingaassusaat aamma sulisut oqallisigisimavaat. Kalaallit meerartaasa sulisunut kalaallisut oqaluttunut ammarnissartik ajornartin-ginnerugaat isumaqatigiissutigineqarpoq. Naliliinerulli aamma takutippaa, attaveqatigiinnermik pilersitsiniarnermik danskit oqaasiisa akimmiffiu-nerat milliartortartoq, sulisut inuusuttullu imminnut ilisarismanerulerne-rat ilutigalugu.

Ataatsimut isigalugu Allumi sulisunut atugassarititaasut sulisunit iluarineqarput. Suleqatigiittut ataatsimoorluartuupput suleqatigiilluarlutillu aammalu sulinissaminnut piareersimasutut misigalutik. Inuusuttulli iliuuserisartagaannut tunuliaqutaasut ilisimasaqarfiginerulernissaannik ujartuillutik.

ATUAKKAT TUNNGARINEQARTUT

- Christensen, E. (2009): *Meeqqat Kalaallit Nunaanni – meeqqat 0-iiit 14-inut ukiullit ilaqutariillu atugarissaarnerannik misissuineq*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:01.
- Christensen, E. (2013a): *Inuttut atugarlirtumiit ileqqoriliinnakkanik qimatsi-nermut?* København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 13:30.
- Christensen, E. (2013b): *Ilasiaq. Evaluering af en bo-enhed for udsatte børn*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 13:05.
- Christensen, S. (2012): "Forfædrenes land som pædagogisk resurse". I: K. Halvorsen & S.G. Olesen (red.): *Socialpædagogik i Grønland*. Iluliissat: Socialpædagogisk seminarium.
- Højlund, S. (2006): "Hjemlighed som pædagogisk strategi". I: O.S. Kristensen (red): *Mellem omsorg og metode – tværfaglige studier i institutionsliv*. Viborg: Forlaget PUC, CVU Midt-Vest.
- Højlund, S. (2009): "Hjemlighed som velfærdsparadoks. Om iscenesat autenticitet i døgninstitutioner for anbragte børn". *Tidsskrift for Antropologi*, 59/60: s. 49-67.
- Misser, H.L. (2013): "Behandlingspædagogik". I: J. Christiansen & B.D. Mårtensson (red.): *Pædagogik i døgninstitutionen*. Frederikshavn: Dafolo.
- Mælkebøttecentret (2015): *Drejebog for udarbejdelse af behandlingsplan – unge*. Internt arbejdsredskab.
- Mælkebøttecentret (2017): Info- og Ydelseskatalog.
http://www.mb.gl/images/Dokumenter/MBC_ydelseskatalog_januar_2017_DK.pdf.

**VIDEN I
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

ALLU

Inuusuttunut atugarliortunut najugaqarfissatut neqeroorummik naliliineq

ALLU kalaallinut inuusuttunut 12-18-inik ukiulinnut arfinilinnut najungaqarfissatut neqeroorutaavoq, ilaqutaaniit angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasunut. 2014-mili najungaqarfissatut neqeroorutitut atuuppoq, Nuummi Sullissivik Mælkebøtten-ip immikkoortortalugu.

Allu siunertaraa inuusuttut eqqugaasinnaasut neqeroorfigalugit peroriartorneranilu ulluinnarni angerlarsimaffippalaartumik ilaatigut nukissanik periarfissinneqarnissaat angajoqqaamminnullu attaveqaannarnissaat anguniarlugu periarfissatut aaqqissuussaavoq. Anguniagaq tassaavoq, inuusuttut nammineq imminnut angerlarsimaffimmi suliffeqarfinnilu sullisilernissaat.

Nalunaarusiap nassuiaatigivai nalilersorlugillu Allumi pissutsit, tassanilu siunertaavoq inuusuttunut qanoq najugaqarluni isumaqarnerseq. Nalunaarusiap nassuiaatigivaattaq, inuusuttut Allumi najugallit qanoq ineriartornerseq qanorlu ineriartornerat atugarissaarnissaallu perorsariaatsitigut ikorfartuinikkullu inissisimanagerat.

Nalunaarusiaq Mælkebøttecenterimiit inniminninneqarsimavoq aningaasalersorneqarlunilu.

